

Yasemin Cakmak
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Asioimistulkkauksen koulutus
Tulkki (AMK)
Opinnäytetyö, 2018

SAATTOHOIDON SANASTO SUOMI–TURKKI

TIIVISTELMÄ

Yasemin Cakmak
Saattohoidon sanasto suomi–turkki
49 s., 2 liitettä.
12, 2018
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Asioimistulkkauksen koulutus
Tulkki (AMK)

Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia saattohoidon suomi–turkki-sanasto tulkeille, kääntäjille sekä näillä aloilla opiskeleville. Lisäksi sanastoa voi hyödyntää kuka tahansa, joka tarvitsee terveysalan sanastoa näillä kielillä. Sanasto koostuu suomenkielisistä termeistä ja niiden määritelmistä sekä turkinkielisistä vastineista ja niiden määritelmistä. Sanastossa on yli 108 termiä, jotka ovat suomen kielen mukaisessa aakkosjärjestyksessä.

Opinnäytetyö muodostuu kahdesta osasta, jotka ovat teoriaosa ja sanasto. Teoriaosassa käsitellään asioimistulkkausta, saattohoitoa, sanastotyötä ja sanaston laadinnan prosessia. Lähes kaikki määritelmät otettiin valmiiksi laadittuina. Vastineet ja määritelmät löytyivät hyvin, lukuun ottamatta sanan ”algolog” suomenkielistä määritelmää ei löytynyt. Kerätty sanasto on opinnäytetyön liitteenä.

Sanasto laadittiin siten, että ensin luettiin erilaisia saattohoitoon liittyviä suomenkielisiä julkaisuja, jotka kuuluvat eri viranomaisille. Suomen kieliset termit kerättiin näistä sivustoista. Tämän jälkeen luettiin vastaavia internetsivustoja turkin kielellä ja etsittiin sieltä suomenkielisille termeille vastineita. Erikoissanojen kohdalla etsittiin myös määritelmiä. Kun suomenkieliset termit oli kerätty ja niiden turkinkieliset vastineet oli löydetty, etsittiin suomenkielisten termien määritelmiä. Lopuksi etsittiin turkinkielisiä määritelmiä.

Lähteinä toimivat Terveyskirjasto, kielitoimiston sanakirja ja Tieteen Termipankki. Turkin kielen vastineiden määritelmät kerättiin viranomaisten ylläpitämistä lähteistä kuten TDK (Turkin kielen laitos) ja Turkin terveysministeriön julkaisusta, joka on valmistettu terveysalan opetustarkoitukseen. Koko opinnäytetyön prosessin aikana valittiin lähteiksi virallisia ja asiantuntijoiden julkaisuja.

Asiasanat: saattohoito, tulkkaus, asioimistulkkaus, sanastotyö

ABSTRACT

Yasemin Cakmak
Finnish–Turkish glossary of end-of-life care
49 pages, 2 appendices
12, 2018
Diaconia University of Applied Sciences
Degree Program in Community Interpreting
Interpreter

The aim of this thesis was to compile a Finnish–Turkish glossary in the field of end-of-life care. The glossary is meant especially for interpreters, translators and students on this field, but anyone can benefit from it. The glossary consists of terms and their definitions in Finnish, the same terms in Turkish with their definitions. There are 108 terms in the glossary and they are in Finnish alphabetical order.

The terms have been collected mainly by reading the Finnish end-of-life care guide (In Finnish Hyvä saattohoito Suomessa), which is published by Ministry of Social Affairs and Health. This study is parted into two sections, theory and glossary. The first mentioned deals with end-of-life care, health, terminology work and interpretation. The Finnish–Turkish glossary is attached to the thesis.

Firstly, Finnish terms were collected, then their equivalents were searched in Turkish and finally their definitions were found in both languages.

Finland's official languages are Finnish and Swedish. If patient does not able communicate in one of those languages, he or she needs an interpreter. Interpreters should do terminology work and prepare extensively for interpretations. Glossaries are important materials in this work. This glossary was needed because a dictionary about End-of-life care has not been published in this pair of languages yet.

Keywords: end-of-life care, health, terminology, interpretation, glossaries

Özet

Cakmak, Yasemin

Fince –Türkçe Yaşam sonu bakım terimleri sözlüğü

49 sayfa, 2 ekler

Diakonia Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Toplum çevirmenliği bölümü

Tercüman

Bu tezin amacı, bir Fince –Türkçe Yaşam sonu bakım Terimleri Sözlüğü hazırlamaktır. Tezin hedef kitlesi öncelikle toplum çevirmenleri ve bu bölümde eğitim gören öğrencilerdir, fakat bu sözlükten, Fince –Türkçe dilinde sağlık alanında ve özellikle yaşam sonu bakım terimleri sözlüğüne gereksinim duyan herkes faydalanabilir. Sözlükte Fince terimler, terimlerin Türkçe karşılıkları ve

Finlandiya'nın resmi dilleri Fince ve İsveççedir. Kendini bu dillerde ifade edemeyen hasta ve hasta yakınları için, gerektiğinde bir profesyonel toplum çevirmeni bulundurulması gerekir. Bu çevirmen sağlık personeli ile hasta ve/veya hasta yakınlarının birbirlerini daha iyi anlamalarını sağlayacaktır. Böylelikle hem hasta ve hasta yakınlarına güven duygusu verilmiş olur hem de onların istekleri daha iyi dikkate alınır.

Yaşam sonu bakım ihtiyacı Finlandiya'da, 100 000 kişilik nüfus için her yıl yaklaşık 240 adet bakım yeridir. Bakım yeri ihtiyacının 200'ü kanser hastaları ve 40'ı başka hastalar içindir. Nüfusun ortalamasının artmasıyla kanser vakaları da çoğalmaktadır. Aynı zamanda tedavi yöntemleri gelişmekte ve buna dayalı olarak da kanser sebepli ölümlerin artışı yavaşlamaktadır. Son zamanlarda yaşam sonu bakıma dikkat çekilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla da yaşam sonu bakım hizmetlerinin yakın gelecekte genişletilmesi beklenmektedir. Bu da yaşam sonu bakımda, toplum çevirmenliğine dair ihtiyacın artabileceğini bildirmektedir.

Başarılı bir çeviri ancak iyi bir ön hazırlıkla mümkündür. Konu ile ilgili terminoloji çalışması, ön hazırlığın önemli bir bölümünü oluşturur. Dolayısıyla da tercümanlar için güvenilir, sağlam, güncel ve geniş kapsamlı sözlüklerin ve materyallerin önemi büyüktür. Finlandiya'da bu kriterlere uygun Fince-Türkçe sözlük bulunmamaktadır. Şehir kütüphanelerinde bulunan sözlükler genel sözlük olmakla birlikte içerdikleri kelime sayısı pek azdır. O sebeple Yaşam sonu bakım terimleri ile ilgili bu sözlüğe ihtiyaç vardı.

Anahtar kelimeler: Yaşam sonu bakım, terminoloji, Toplum çevirmenliği, Sağlık

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 ASIOIMISTULKKAUS	6
2.1 Kunnalliset tulkkeskukset.....	6
2.2 Asioimistulkkauspalveluja käyttävät viranomaiset	6
3 SAATTOHOITO	8
3.1 Saattohoidon historia ja saattohoitopotilaan oikeudet	8
3.2 Saattohoitoon siirtyminen sekä saattohoidon tarkoitus ja tavoitteet.....	9
3.3 Suomessa saattohoidon tasot ja saattohoidon tarve	10
3.4 Missä saattohoitoa annetaan	12
3.5 Saattohoitopotilaan yleisiä oireita.....	13
3.6 Suomessa eutanasia.....	13
3.7 Saattohoitopalvelujen laadun arvio Suomessa ja kansainvälisessä vertailussa	13
3.8 Saattohoito Turkissa	14
3.9 Uskonto osana saattohoitoa	16
4 SANASTOTYÖ	18
4.2 Käsitejärjestelmä.....	19
4.3 Käsitepiirre.....	19
4.4 Hierarkkinen suhde, koostumussuhde ja funktiosuhde.....	20
4.5 Määritelmä	21
4.6 Tarkoite.....	22
4.7 Termi.....	22
4.8 Vastine	23
5 SANASTON LAADINNAN PROSESSI	24
5.1 Lähteet	26
5.1 Sanaston tarkistus	26
6 POHDINTA	27
LÄHTEET.....	29
LIITE 1. Asioimistulkin ammattisäännöstö	33
LIITE 2. Kuolevan oikeuksien julistus (YK 1975).....	34
LIITE 3. Saattohoidon sanasto suomi–turkki.....	35

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on saattohoidon sanasto suomi–turkki. Saattohoito on osa palliatiivista eli oireenmukaista hoitoa ja se ajoittuu elämän viimeisiin päiviin tai viikkoihin (HUS i.a.). Saattohoidon perustana on potilaan ja hänen läheisten auttaminen, tukeminen ja hoitaminen kokonaisvaltaisesti ja kunnioittavasti (Tuomela 2016). Viljasen (2015) mukaan saattohoitoon siirtymisen yleisin syy on syöpä. Suomessa vuosittain sairastuu syöpään noin 30 000 henkilöä, joista yli puolet paranevat. Joka kolmas suomalainen sairastuu syöpään elämänsä aikana. (Kaikki syövästä i.a.)

Hyvä saattohoito Suomessa -oppaan (2010) mukaan vuosittain n. 15 000 henkilöä tarvitsee saattohoitoa ja noin 200 000–300 000 henkilöä on palliatiivisen hoidon piirissä. Vuonna 2008 julkaistujen tilastojen mukaan 75 % 75 vuotta täyttäneistä kuoli perusterveydenhuollon yksiköissä ja 16 % muissa laitoksissa. (Hakulinen & Niemenmaa 2012.)

Saattohoito kuuluu terveydenhoitoon. Sosiaali- ja terveyshoito on asioimistulkkauksen palvelujen suurin käyttäjä. Saattohoito aiheena on hyvin herkkä niin potilaalle itselleen, hänen läheisilleen kuin hoitohenkilökunnallekin. Vaikka kuolema on läsnä jokaisessa kulttuurissa, saattaa käsite saattohoito olla silti vieras. Samoin saattohoitoon liittyy hyvin paljon vaikeasti käsiteltäviä, ehkä hieman pelottavia ja vieraitakin asioita. Kun potilas on maahanmuuttaja ja edustaa jotain uskontoa, jota ei vielä tunneta niin hyvin, asian herkkyys vielä lisääntyy. Mitä herkempi aihe on sitä herkemmin tilattava tulkki ja sitä paremmin tulkin valmistauduttava siihen. Jos potilaan ja/tai hänen omaisten kielitaito ei ole riittävän hyvä kommunikoidaan hoitohenkilökunnan kanssa hoitoneuvottelussa tai hoitotilanteessa, on hoitohenkilökunnan velvollisuus ja myös oikeus tilata tulkki. Potilaan itsemääräämisoikeus vaatii tulkin käyttöä tällaisissa tilanteissa. Tulkkia käyttämällä myös suojataan henkilökunnan oikeusturva.

Asioimistulkin ammattisäännösten, (Liite 1), kohdan 5 mukaan tulkki valmistautuu tehtäväänsä huolellisesti ja ajoissa. Tulkkausaiheeseen perehtyminen ja sanaston valimistaminen on tärkeä osa valmistautumista. Tulkki tarvitsee sitä varten monipuolisia, luotettavia ja ajantasaisia materiaaleja. Kirjastoista löytyvät sanakirjat ovat yleiskielisiä ja

hyvin suppeita. Valmistautumismateriaalin on oltava sellainen, että tulkki saa kaikki aihepiiriin liittyvät tarvittavat vastineet ja muut tiedot samasta materiaalista. On julkaistu jotain sanastotöitä, joista lähin tätä opinnäytetyötä ovat Saattohoito-opas (valmistettu vuonna 2012 ja uusittu vuonna 2015), Suomi–turkki lisääntymisterveyden sanasto ja Saattohoito viiden uskonnon kannalta. Näistä toiseksi mainittu on valmistettu Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Näillä yhteistä on se, että ne käsittelevät terveysalaa, lisäksi Saattohoito-opas ja Saattohoito viiden uskonnon kannalta liittyvät saattohoitoon. Näiden aikaisempien julkaisujen ja tämän opinnäytetyön ero on se että, ne eivät ole sanastoja eivätkä käsittele turkin kieltä. Muita saattohoitoon liittyviä suomi–turkki sanastoja ei ole aikaisemmin tehty.

Tämä opinnäytetyö on kehityspainotteinen opinnäytetyö. Sen kohderyhmänä ovat tulkit, kääntäjät sekä alan opiskelijat. Lisäksi tätä sanastoa voi hyödyntää esimerkiksi silloin, kun lähiomaiset ja omaishoitajat hallitsevat suomen kieltä perustasolla mutta heidän suomen kielen sanasto ei ole riittävän laaja kommunikoidakseen saattohoitohenkilökunnan kanssa.

Opinnäyteyöni tavoitteena oli osallistua asioimistulkkauksen laadun kehittämiseen sekä saada asioimistulkin asiantuntijatiimin jäsenenä osallistumaan omalta osaltaan saattohoidolle asetettujen tavoitteiden toteuttamiseen.

2 ASIOIMISTULKKAUS

Asioimistulkkauksessa tulkataan viranomaisen ja maahanmuuttajan välinen asiointi. (Tieteen Termipankki 2017). Asioimistulkkausta on tarvittu Suomessa säännöllisesti 70-luvun lopusta lähtien. Lehtisen (2008, 149) mukaan kuka tahansa voi toimia tulkkina ja ilmoittaa olevansa tulkki, sillä tulkin ammattinimike ei ole suojeltu toistaiseksi. Tulkeista on joskus pulaa. Maahanmuuttotilanne vaikuttaa tulkkauksien kysyntään. Vuonna 2015 tarvittiin paljon tulkkeja sosiaalipalveluissa ja terveydenhuollossa. Vantaan kaupunki tilasi tuona vuonna yli 18 000 tulkkaustuntia Helsingin seudun asioimistulkkikeskukselta. Kyseiselle kaupungille näistä tulkkauksista aiheutuneet kustannukset olivat 1 300 000 euroa. Sivistys ja vapaa-ajantoiminta on toiseksi suurin tulkkipalvelujen käyttäjä. (Lumme 2015.)

2.1 Kunnalliset tulkkikeskukset

On myös kunnallisella tasolla toimivia tulkkikeskuksia ympäri Suomea. Niitä on yhteensä seitsemän. Helsingin seudun asioimistulkkikeskus sijaitsee Vantaa, Keski-Suomen tulkkauskeskus Jyväskylässä, Lahden seudun tulkkikeskus Lahdessa, Pirkanmaan tulkkikeskus Tampereella, Pohjanmaan tulkkikeskus Vaasassa, Pohjois-Suomen tulkkikeskus Oulussa ja Kotkan kaupungin tulkkivälitys Kotkalla. (Laalo-Ristilä 2013, 162.)

2.2 Asioimistulkkauspalveluja käyttävät viranomaiset

Helsingin seudun asioimistulkkikeskus arvioi koko vuoden 2015 aikana tilattujen tulkkaustuntien määräksi noin 75 000. (Lumme 2015) Pirkanmaan tulkkikeskuksen tilastojen mukaan vuonna 2002 sieltä tilattujen tulkkaustuntien määrä oli 15 166 vastaava määrä vuonna 2011 oli kasvanut määrään 22 661. Vuonna 2015 käytetyin tulkkauskieli oli arabia, seuraavaksi venäjä ja kolmanneksi somali. Yleisimmät tulkkauskielet vuosien 2010 ja 2011 välillä suurimmasta ryhmästä pienimpään ovat arabia, somali, dari, venäjä, kurdi, farsi, englantia, turkki, vietnam, kiina, ranska ja thai. Asioimistulkkauksen suurin

3 SAATTOHOITO

Kielitoimiston sanakirjan (i.a) mukaan saattohoito on loppuvaiheen hoito, jossa kuolevaa potilasta tuetaan henkisesti ja pyritään lievittämään hänen oireita. Saattohoito on osa palliatiivista eli oireenmukaista hoitoa ja se ajoittuu elämän viimeisiin päiviin tai viikkoihin (HUS i.a.). Hoidon tarkoituksena on tukea ja hoitaa yksilöllisesti potilasta ja hänen läheisiään mahdollisimman hyvin ja inhimillisiä arvoja kunnioittaen. (Valvira 2008.). Saattohoidossa kuoleman ajankohdan arvellaan tulevan viikkojen tai enintään kuukausien sisällä (Terveyskirjasto 2012).

3.1 Saattohoidon historia ja saattohoitopotilaan oikeudet

Saattohoidon kotimaana pidetään Englantia, joka vuonna 1967 perusti ensimmäisen modernin hoitokodin kuolemansairaille potilaille. Suomessa ensimmäiset saattohoitoon liittyvät ohjeistukset tulivat vuonna 1982. Niiden tavoite oli, että potilas eläisi saattohoitovaiheessa haluamassa paikassa läheistensa kanssa sekä oireiden ja kipujen lievittäminen. (Lääkintöhallituksen sairaanhoitolaitokselle antamat terminaalihoidon ohjeet).

Saattohoito perustuu lakeihin, joista keskeisimpiä ovat Suomen perustuslain perusoikeudet, laki potilaan asemasta ja oikeuksista, potilaslaki, laki terveydenhuollon ammattihenkilöstä, kansanterveyslaki, erikoissairaanhoidonlaki ja muut saattohoitosuositukset. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) antaa jokaiselle Suomessa pysyvästi asuvalle oikeuden ilman syrjintää hänen terveydentilansa edellyttämään terveyden- ja sairaanhoitoon ottaen huomioon käytettävissä olevat terveydenhuollon voimavarat hoitohetkellä. ETENE:n (2003) mukaan jokaisella ihmisellä on oikeus hyvään ja inhimilliseen hoitoon myös silloin, kun parantavaa hoitoa ei ole olemassa. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista sanoo, potilasta hoidetta yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Jos potilas kieltäytyy tietystä hoidosta tai toimenpiteestä, häntä tulee hoitaa yhteisymmärryksessä hänen kanssaan muulla lääketieteellisellä tavalla. Jos potilas on täysikäinen mutta mieliterveytensä, vammaisuutensa tai jonkun muun syyn vuoksi pystyy päättämään omasta hoidostaan, kuuluu potilaan laillista edustajaa, lähiomaista tai muuta läheistä. Mikäli ei ole mahdollista

saada selvitystä potilaan tahdosta, häntä hoidettava hänen henkilökohtaisen etuunsa mukaisesti. Saman lain toisen luvun kohdan potilaan oikeudet mukaan potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Hänen hoitonsa on järjestettävä. Häntä kohdeltava tavalla, jolla kunnioitetaan hänen ihmisarvoaan, vakaumustaan ja yksityisyyttään. Potilaan äidinkieli, ja hänen yksilölliset tarpeensa ja kulttuuri otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon. (L 785/1992.) Saattohoidossa ihmisarvon kunnioittaminen tarkoittaa, että potilas saa hyvää hoitoa, häntä kunnioitetaan, hänen mielipiteitään ja toiveitaan arvostetaan. (Koskela & Parkkari 2010.) Itsemääräämisoikeus antaa potilaalle oikeuden kieltäytyä hänelle suunnitelluista tai aloitetuista hidoista, mutta sen perusteella potilas ei voi vaatia hoitoja tai tutkimuksia. Tämän vuoksi ei voi itsemääräämisoikeuden perusteella vaatia eutanasiaa. (Lääkäriliitto i.a.)

Saattohoidon toteutukseen liittyy lakien ja säädösten lisäksi myös YK:n (1975) Kuolevan oikeuksien julistus.

3.2 Saattohoitoon siirtyminen sekä saattohoidon tarkoitus ja tavoitteet

Saattohoitoon siirtymisestä yleensä tehdään saattohoitopäätös, jonka potilaan hoitava lääkäri tekee potilaan suostumuksella. Saattohoitopäätös sisältää aina ”ei elvytetä”-päätöksen ja siihen merkitään diagnoosikoodi Z51.5 saattohoito sekä saattohoitoon johtanut sairaus samoin potilaan oireet ja käytössä oleva lääkitys. Tällä tarkoitetaan sitä, että kun potilaan hengitys tai sydän lakkaa toimimasta, ei aleta elvyttää antamalla puhallus- tai painantaelvytystä. (Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä i.a.) Saattohoidossa noudatetaan hoitotahto, jos potilas on laatinut sen aikaisemmin. Hoitotahto on tahdon ilmaisua, siitä miten haluaa tulla hoidetuksi tuvelaisuudessa. Hoitotahto kirjoitetaan siltä varalta, että potilas menettää kykynsä ilmaista sitä. Se on juridinen asiakirja, joka on voimassa kun henkilö ei pysty tekemään hoitoonsa liittyviä päätöksiä ja sairautta ei pysty enää parantamaan. Ainoastaan silloin kun lääkäri uskoo vahvasti, että hoitotahto ei ole pätevä tai vakaa, silloin hoitotahto ei sido hoitohenkilökuntaa noudattamaan sitä. Jos hoitotahto on kirjoitettu useampi kertaa, toimitaan viimeisessä versiossa kirjoitetun mukaisesti. Hoitotahto voidaan merkitä sairauskertomukseen lääkärin kanssa käynnin yhteydessä. Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä i.a.)

Saattohoidon tarkoituksena on tukea ja hoitaa yksilöllisesti potilasta ja hänen läheisiään mahdollisimman hyvin ja inhimillisiä arvoja kunnioittaen. Kukkalan ja Salmelan (2012) mukaan saattohoidon tavoitteena on viimeisiä päiviä, viikkoja tai kuukausia elävän henkilön kokonaisvaltainen hoitaminen. Hyvällä oireiden hoidolla pyritään suojella potilaan voimavaroja toimintakykyä ja elämänlaatua. Se sisältää myös sen, että vältetään potilaan kannalta hyöttömiä hoitoja ja tutkimuksia. Ympäristön rauhoittaminen ja potilaan toiveiden kuunteleminen ovat myös tärkeitä. (Hyvää elämää 2018.)

Saattohoitopotilaalle tehdään hoitosuunnitelma ja saattohoitopäätös yhdessä ja yhteisymmärryksessä potilaan tai/ja hänen läheisten kanssa. Potilasta kohdeltava hänen ihmisarvoaan, vakaumustaan yksityisyyttään kunnioittaen. (Koskela & Parkkari 2010.) Saattohoidossa potilas ja hänen läheisensä valmistautuvat potilaan kuolemaan (Valvira 2008). EAPC:n (2009, 285) mukaan saattohoidon ei tulisi loppua kuolemaan, vaan jatkua sen jälkeenkin, sillä suru, läheisen menetys ja kuolemaan johtava sairaus voivat jättää jälkeensä omaisten elämään kauan.

3.3 Suomessa saattohoidon tasot ja saattohoidon tarve

EU:n ja Euroopan palliatiivisen hoidon yhdistyksen (EAPC) vaatimusten mukaan saattohoitovuodepaikkojen tulisi olla 10 per 100 000 henkilöä. Saattohoitoa tarvitsee vuosittain noin 240 henkilöä, joista 200 on sairastaa syöpää ja noin 40 muita sairauksia kuten sydämen vajaatoimintaa, keuhkohtaumatautia, munuaisten ja maksan vajaatoimintaa sekä eteneviä neurologisia sairauksia. Arvioiden mukaan palliatiivisen hoidon tarve lisääntyy Euroopassa johtuen sekä syöpäpotilaiden ja että muita sairauksia sairastavien potilaiden lisääntymisen ja väestön ikääntymisen vuoksi. WHO:n mukaan palliatiivisen hoidon potilaista 40 % on syöpäpotilaita ja 60 % muita kroonisia sairauksia. (Käypä hoito -suositus 2018.)

Vaikka syöpäpotilaiden ennuste on parantunut, syöpä on toiseksi yleisin kuolinsyy Suomessa. Syöpätapaukset lisääntyvät väestön ikääntymisen seurauksena. Samalla hoitomahdollisuudet kasvaavat. Suomessa vuonna 2011 todettiin noin 30 000 uutta syöpätapausta. Näistä 15 018 olivat miehiä ja 14 750 naisia. Samana vuonna syöpään

kuoli 6 107 miestä ja 5 546 naista. Miehiä kuoli keuhkosityöpään 1 430, eturauhassyöpään 882 ja haimasyöpään 456. Samana vuonna eli vuonna 2011 naisia kuoli 839 rintasyöpään, keuhkosityöpään 676 ja haimasyöpään 555. Vuoden 2011 lopussa syöpää sairastavien suomalaisten määrä oli yhteensä noin 243 000, joista yli 140 000 oli naisia ja noin 103 000 miehiä. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2014.)

Alla olevissa taulukoissa esitetään saattohoidon tasoja ja saattohoidon tarvetta Suomessa. Ensimmäisessä taulukossa on kuvattu saattohoidon kolmea tasoa, jotka ovat A, B ja C. Näistä A on perustaso, B keskitaso ja C on vaativan tason saattohoitoa. Ensimmäisessä taulukossa on ilmoitettu myös näitä saattohoitotasoa vastaavaa hoitoa antavia yksiköitä, henkilökunta ja heidän koulutustaso. Seuraava taulukko havainnollistaa saattohoidontarvetta. Taulukon ylimmässä rivissä ilmoitettu pienten terveyskeskusten, joiden asiakasluku on pienempi kuin 10 tuhatta henkilöä, vuosittainen saattohoitopaikkatarve on 10–20 paikkaa. Näissä pieniksi luokitelluissa terveyskeskuksissa on vain A tason eli perustason saattohoitoa. Keskisuurissa terveyskeskuksissa on sekä B-tason että C-tason paikkoja. Suurissa terveyskeskuksissa, joiden asiakasluku on yli 50 tuhatta, on C-tason paikkoja, joiden vuosittainen tarve on 60–200 paikkaa. (Saattohoidon järjestäminen kunnissa i.a.)

	Taso A	Taso B	Taso C
Kuvaus	Kaikki terveydenhuollon yksiköt vastaavat perustason saattohoidosta	Alueelliset saattohoidon yksiköt toteuttavat saattohoitoa ja toimivat alueellisin konsultoivina yksiköinä	Yliopisto ja keskussairaaloiden palliatiiviset yksiköt ja saattohoitokodit tarjoavat vaativan tason hoitoa ja koulutusta
Yksiköt	Kaikki terveydenhuollon yksiköt	Kotisairaalat tukiosastoineen ja saattohoito-osastot/paikat	Yliopisto ja keskussairaaloiden palliatiiviset yksiköt ja saattohoitokodit
Henkilökunta	Terveydenhuollon ammattihenkilöt	Moniammatillinen työryhmä (vähintään lääkäri ja sairaanhoitaja), saavutettavuus 24/7	Moniammatillinen työryhmä (lääkäri, sairaanhoitaja ja erityistyöntekijöitä), saavutettavuus 24/7

Koulutus	Perustason koulu-	Perustason koulutuksen jäl-	Palliativisen hoidon/lääke-
	tus	keistä palliativisen hoi-	tieteen pätevyys
		don/lääketieteen koulutusta	

Taulukko 1. Palliativisen hoidon kolmiportainen malli

	Saattohoidon tarve/vuosi	Resurssit	Koulu- tustaso
Pienet terveyskes- kukset <10 000 as	10-20 lasta	poti- Vastuuhoitaja Kotihoito Tukiosasto Yhteistyö muiden terveyskeskusten kanssa	A
Keskikokoiset ter- veyskeskukset 10-50 000 as	20-50 lasta	poti- Osa-aikainen vastuulääkäri ja kokopäi- väinen vastuuhoitaja/ koordinoiva hoitaja Kotisaattohoitotyöryhmä/kotisairaala Tukiosasto	B-C
Suuret terveyskes- kukset yli 50 000 as	60- 200 lasta	poti- Kokopäiväinen lääkäri ja useita hoitajia ja erityistyöntekijöitä Palliativisen hoidon yksikkö/pkl Kotisaattohoitoyksikkö Saatto- hoito-osasto	C

Taulukko 2. Saattohoidon organisaatio erikokoisissa terveyskeskuksissa

3.4 Missä saattohoitoa annetaan

Suurin osa ihmisistä haluaisi kuolla kotonaan, mutta sen järjestäminen ei aina onnistu. Euroopassa tehdyn tutkimuksen mukaan 60 % toivoisi olla kotonaan loppuun asti. (Sirviö, 2017.) Suomessa saattohoitoa voidaan antaa potilaan kotona, terveyskeskuksessa, sairaalassa tai saattohoitokodeissa. Noin joka kymmenes saattohoitopotilas hoidetaan kotona loppuun asti. Suomessa tällä hetkellä on kaikkiaan neljä saattohoitokotia. Näitä on Terhokoti, Karinakoti, Pirkanmaan hoitokoti ja Hoitokoti Kovikko. Terhokoti sijaitsee Helsingissä, Karinakoti Turussa, Pirkanmaan hoitokoti Tampereella ja Hoitokoti Kovikko Hämeenlinnassa. Näistä vuonna 1988 toimintansa aloittanut Pirkanmaan Hoitokoti on ensimmäinen hoitokoti sekä Suomessa että Pohjoismaissa. Se on osa Syöpäpotilaiden Hoitosäätiötä. (Kivimäki 2018.)

3.5 Saattohoitopotilaan yleisiä oireita

Saattohoitopotilaan yleisiä oireita ovat kipu, hengenahdistus, yskä ja limaisuus, pahoinvointi, ruokahaluttomuus, väsymys, ahdistus ja masennus, sekavuus ja hajanaisuus. Potilas saattaa tuntea myös yksinäisyyttä. Joskus ihminen voi toivoa saavansa olla yksin itsekseen rauhassa ja toisinaan he kaipaavat läheisen läsnäolon (Hyvää elämää 2018.)

3.6 Suomessa eutanasia

Yli 60 000 suomalaista on allekirjoittanut kansalaisaloitteen, jolla halutaan säätää ja laillistaa eutanasian. (Lääkärilehti 2017). Suomen Lääkäriliitto vastustaa eutanasian laillistamista. Lääkäriliitto ja Maailman lääkäriiliitto (WMA) katsovat, että lääkärin osallistumien potilaan aktiiviseen surmaamiseen myös potilaan pyynnöstä on vastoin lääkärin etikkaa (Lääkäriliitto i.a.). Eduskunta hylkäsi aloitteen vuonna 2018 ja edellytti valtioneuvoston asettamaan laajapohjaisen asiantuntijaryhmän, joka selvittäisi elämän loppuvaiheen hyvää hoitoa, itsemäärämisoikeutta sekä saattohoitoa ja eutanasiaa koskevia säätelyjä ja antaa selvitys lainsäädännön muuttamiseksi. Työryhmän toiminta jatkuu kesän 2021 puoliväliin asti. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2018.)

3.7 Saattohoitopalvelujen laadun arvio Suomessa ja kansainvälisessä vertailussa

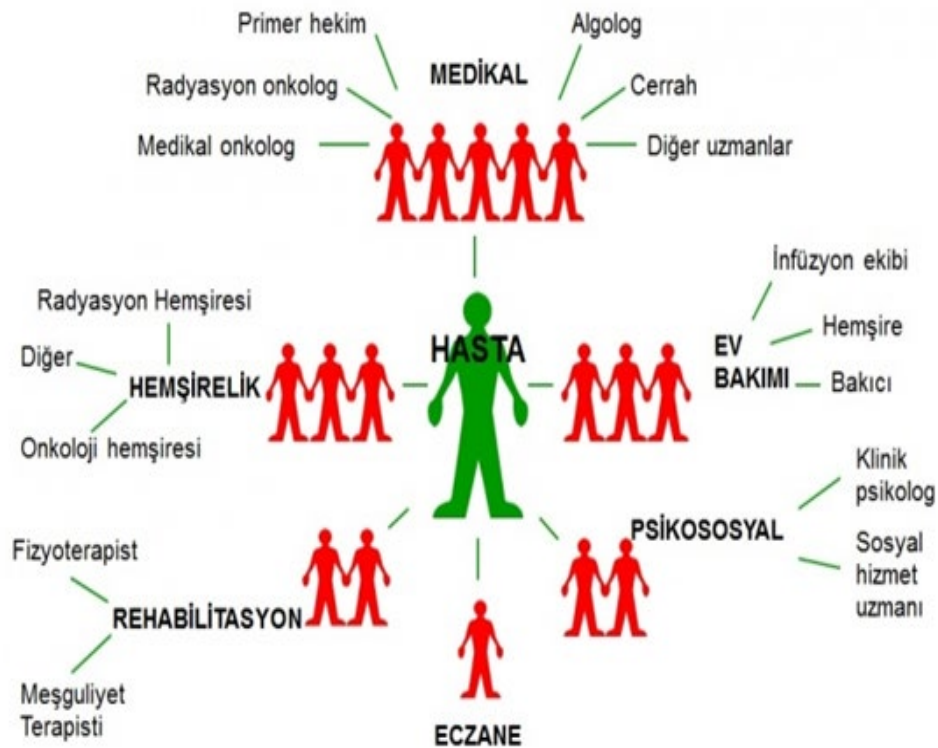
Sosiaali- ja terveysalan eettisen neuvottelukunnan lyhennettynä ETENE (2017) mukaan saattohoitoa on kehitetty vuosien saatossa, mutta yhdenvertaisuus ja tarvelähtöisyys ei toteudu edelleenkään. Toisaalta uskotaan, että alueellinen eriarvoisuus vähenee myös sote- ja maakuntauudistuksen myötä. The Economist Intelligence Unit suoritti tutkimuksen, jolla tavoitettiin selvittämään saattohoidon tilaa ympäri maailmaa. Vastaava kysely tehtiin vuonna 2010. Saattohoitoa vertailtiin kahdeksassakymmenessä maassa. Vertailussa maita pisteytettiin erilaisten kategorioiden mukaan. Kun vertailtiin saattohoidon saattavuutta, Suomi tuli sijalle 20. Ykkössijalla oli Iso-Britannia. Tutkimuksen mukaan Suomessa 10,2 % ja Itävallassa 63,6 % kuolevista pääsee saattohoitoon. Suomessa on

palliativiseen hoitoon erikoistuneiden lääkäreiden ja hoitajien määrä arvioidaan olevan riittäväksi. Palliativisesta hoidosta psykologit ja sosiaalityöntekijät tuntevat liian vähän. Vertailun perusteella Suomessa palliativinen hoito tunnetaan kohtuullisesti. (Vierula 2015.)

3.8 Saattohoito Turkissa

Palliativisen hoidon yhdistyksen johtaja ja algologian asiantuntija Prof. Dr. Meltem Uyar kertoi yhdistyksensä toiminnan alkaneen vuonna 2006, jolloin Turkissa ei ollut muita palliativisen hoidon yhdistyksiä. Hänen mukaan palliativiset hoitokeskukset otettiin käyttöön Turkissa vuonna 2015. Tällä hetkellä 81 kunnassa palliativisiä hoitokeskuksia on yhteensä 314 ja hoitopaikkoja 4001, Uyar toteaa. Tämä määrä on lähes 50 % Euroopan palliativisen hoidon yhdistyksen hoitopaikkojen suositusmäärästä. Hänen arvioinsa mukaan palliativisen hoidon tarve kasvaa päivä päivältä. Palliativisen hoitopalvelujen tieteellisesti kehittyminen, aiheen käsittely asiantuntijuuden tasolla, kotihoitopalvelujen uudeelleen rakentaminen palliativisen hoidon toteuttamiselle sopiviksi ja sairaalan ulkopuolella palliativisen hoidon tukea tarjoavan keskuksien lisääminen ovat Palliativisen hoidon yhdistyksen tavoitteita.

Alla olevassa kuvassa on Turkissa annettavan palliativiseen hoitoon osallistuvien asiantuntijoiden verkosto. Kuvan keskellä vihreällä värillä on potilas, ylimpänä on lääkitykseen, kirurgiaan ja kuvantamiseen osallistuvat lääkärit, potilaan oikealla puolella on kotihoito ja vasemmalla on sairaanhoito, sen alemmassa rivissä oikealla on psykologi ja sosiaalipalvelujen asiantuntija (sosiaalityöntekijä) ja samalla rivillä vasemmalla on fysioterapeutti ja toiminterapeutti ja ihan alimpana on apteekki. Kuvion turkinkieliset termit on käännetty suomen kielelle kuvion alla olevaan taulukkoon. (NTV 2018.)

KUVIO 1. Palliativisen hoidon verkostosta (Gediz Devlet Hastanesi 2018)

Alla olevassa tekstiruudussa KUVIO:n 1 turkinkieliset termit ja niiden vastineet suomeksi. Olen kääntänyt sen itse.

Algolog	Algologi (kts.sanasto)
Cerrah	Kirurgi
Diğer	Muut
Diğer Uzmanlar	Muut asiantuntijat
Eczane	Apteekki
Ev Bakımı	Kotihoito
Fizyoterapist	Fysioterapeutti
Hemşirelik	Sairaanhoito
İnfüzyon Ekibi	Nesteytys tiimi
Klinik Psikolog	Kliinen psykologi
Medikal	Lääkintä/lääkinnällinen
Medikal Onkolog	Lääkinnästä vastaava onkologi
Meşguliyet Terapisti	Toimintaterapeutti
Onkolji Hemşiresi	Syöpäsairauksiin erikoistunut sairaanhoitaja
Primer Hekim	
Psikososyal	Psykososiaalinen
Radyasyon Hemşiresi	Kuvantamishoitaja
Radyasyon Onkolog	kuvantamislääkäri (syöpätaudeissa)
Rehabilitasyon	Kuntoutus
Sosyal Hizmet Uzmanı	Sosiaalälyöntekijä
Hemşire	Sairaanhoitaja/terveydenhoitaja
Bakıcı	lähihoitaja/hoitaja

3.9 Uskonto osana saattohoitoa

Suomessa hallitseva uskonto on luterilaisuus. Suomessa on saatavilla runsaasti tietoa luterilaisuudesta ympäri maata ja potilaan toiveiden mukaan hänen uskonto otetaan huomioon. Valitsen Islamin, koska sitä edustaa toisen työkieleni kohderyhmä ja uskonnolla on suuri merkitys turkkilaisen elämässä.

Tilostojen mukaan yli 95 % turkkilaisista on muslimeja. Suomen suurin uskontoryhmä on Suomen evankelisluterilainen kirkko, joiden osuus koko väestöstä vuonna 2017 oli 70,9 %, vastaava prosentti vuonna 2000 oli 85,1 %. (Tilastokeskus 2018.) Alma-tutkimuksessa (touko–kesäkuu 2018) kysyttiin suomalaisilta, ” Uskotteko Jumalaan tai korkeampaan voimaan?” Vastanneista 33 % uskoo luterilaisen kirkon Jumalaan. Kyseisen tutkimuksen mukaan 41 % uskoo johonkin muun uskonnon Jumalaan, 21 % vastasi uskovansa johonkin korkeampaan voimaan, 12 % ilmoitti, että ei osaa sanoa ja 29 % vastanneista ei usko. (Satakunnan kansa 2018.)

Turkissa viranomaiset (Diyanet İşleri Başkanlığı) ovat suorittaneet ’Turkissa uskonnollinen elämä- tutkimuksen. Sen mukaan 99,2 % tutkimukseen osallistujista oli muslimi. Turkissa islamin Hanefi lohko vallitsee, sen osuus tutkimuksen mukaan on 77 % ja seuraavaksi suurin on Şafi-lahko. Nämä molemmat uskonnon lohkot kuuluvat sunnilaisuuteen tai sunnisiuntaukseseen. Tämän tutkimuksen mukaan 98,7 % uskoo täysin Jumalan olemassaoloon ja siihen, että on vain yksi Jumala ilman mitään epäilystä. Tutkimukseen vastanneista jäljelle jäävä 0,8 % ei usko Jumalaan. Osallistujista 96,2 % uskoo ylösnousemukseen. (TRT 2014)

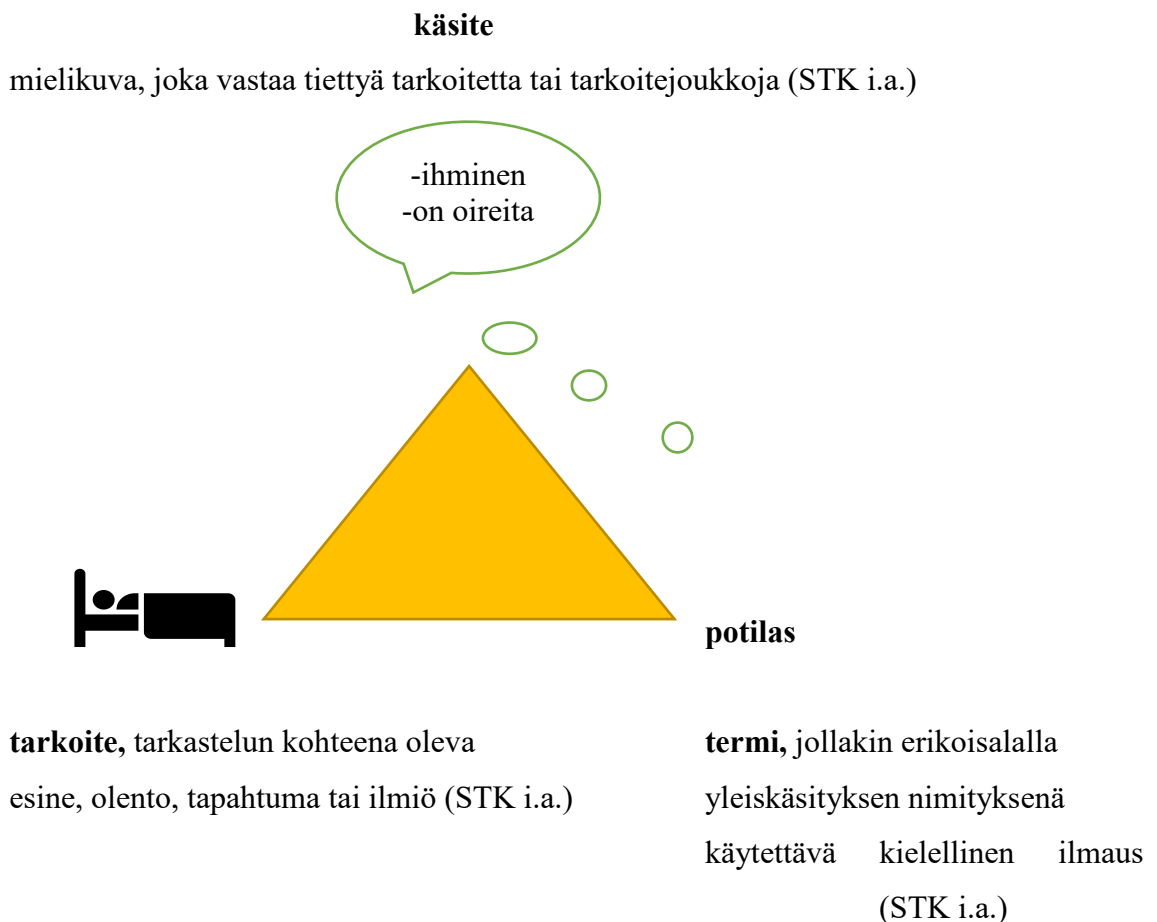
Islam sallii kaikki hoitokeinot, jotka ovat lääketieteen mukaan hyväksyttyjä. Kaikista toimeenpiteistä on keskusteltava potilaan kanssa. Elämän ylläpitäminen keinotekoisesti on uskonnollisten periaatteiden vastaista. Lääkärin ja hoitajan toivotaan edustavan samaa sukupuolta potilaan kanssa, jos se on mahdollista. Sama pätee myös lapsiin. Kuolevan potilaan asialliset toiveet huomioidaan. Potilaalle toivotaan rauhallista omaa huonetta, ilman uskonnollisia symboleja, jos hän viettää viimeisiä päiviä sairaalassa. Toivotaan myös, että sukulaiset voivat olla sairaalassa ja yöpyä siellä. Potilasta ei tule jättä yksin, vaan hänestä pitäisi huolehtia mahdollimman hyvin. Omassa huoneessa potilas voi

rukoilla seisten, istuen tai maaten vointinsa mukaan. Potilas ja läheiset toivovat henkilökunnan kunnioittavan näitä rukoushetkiä. (Laukkanen 2001, 92–96.)

4 SANASTOTYÖ

Sanastotyö on tietyn erikoisalan käsitteistä ja niiden nimityksiä koskevan tiedon systemaattisesta keräämisestä, analysoinnista, kuvaamisesta ja esittämisestä koostuva työ. Sanastotyön perustana on terminologiaoppi ja siihen kuuluu usein monta työvaihetta, joita ovat esimerkiksi sanastus, käsiteanalyysi, määritelmien kirjoittaminen, sopivien nimitysten valinta, ja termistön esittäminen terminologisena sanastona tai termitietokantana. Terminologiaoppi on oppi käsitteiden ja termistöjen rakenteesta, muodostamisesta, kehityksestä, käytöstä ja käsittelystä eri erikoisaloilla. (Tieteen termipankki 2014.) Sanastotyön tavoitteena on joku kuvata käytettävää termistöä ja käsitteistöä tai selkeyttää ja yhdenmukaistaa termistöä. Termistön ja käsitteiden kuvaamiseen perustuvaa sanastotyötä sanotaan deskriptiiviseksi sanastotyöksi ja selkeyttävästä ja yhdenmukaistavasta sanastotyöstä käytetään nimitystä normatiivinen sanastotyö.

Hierarkkinen suhde

4.1 Käsite

Käsitteet ovat tiettyjä todellisuuden kohteita vastaavia ajatusmalleja, jotka ihminen muodostaa mielessään (TSK 2017). Käsite on terminologian keskeinen elementti. Kaikkien sanastotöiden pitäisi perustua käsitteiden analysointiin ja niiden välisten suhteiden ymmärtämiseen. Ajatellessamme jotakin tarkoitetta kuten esimerkiksi puuta, valitsemme mielestämme sitä parhaiten kuvaavia piirteitä. Näitä piirteitä sanotaan käsitepiirteiksi. Esimerkiksi puun käsitepiirteitä ovat, että sen kasvi, korkea ja korkea. Käsitepiirteet muodostavat käsitteen. Yhteen tiettyyn tarkoitukseen liittyvää käsitettä kutsutaan yksilökäsitteeksi. Esimerkiksi Eiffel-torni. (Suonuuti 2012,11–13). Yleiskäsitteellä tarkoitetaan sellaista käsitettä, jolla kahta tai useampaa tarkoitetta, joilla yhteisiä piirteitä. Esimerkiksi kustantaja on yläkäsite.

4.2 Käsitejärjestelmä

Suonuutin (2012, 11–13) mukaan terminologian tärkeä osa on käsite, jonka analysointiin ja joiden välisten suhteiden tutkimiseen kaikkien sanastotyön pitää perustua. Käsitteet ovat kytköksissä toistensa kanssa ja muodostavat yhdessä suurimman kokonaisuuden, jota kutsutaan käsitejärjestelmäksi. Käsitejärjestelmä voi olla yksinkertainen tai monimutkainen. Sanastokeskuksen (2016) mukaan määritelmien tekeminen perustuu käsitejärjestelmiin ja käsiteanalyysin tuloksiin. Käsitteistä lähtee sanastotyön systemaattinen työskentelytapa. Erikoisalojen käsitteistöstä rakentuvat käsitejärjestelmät selvitetään. Tästä saatu hyöty on käsitteinen määrittelyn ja termien valinnan perusta. (Nuopposen 1999, 2.)

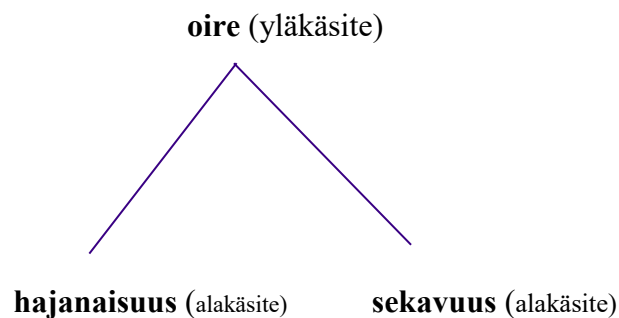
4.3 Käsitepiirre

Käsitepiirteiden avulla selvitetään käsitteen sisältö ja luonnehditaan käsitettä. Se rajaa käsitteen muista käsitteistä. Käsitepiirteen avulla laaditaan käsitejärjestelmiä ja varmistetaan käsitteiden vastaavuus eri kielissä. Sitä hyödynnetään määritelmien, termien ja huomautuksien muotoilussa. Käsitepiirteitä täytetään myös silloin, kun valitaan oikea termi kuvaamaan tiettyä käsitettä. (STK i.a.)

4.4 Hierarkkinen suhde, koostumussuhde ja funktiosuhde

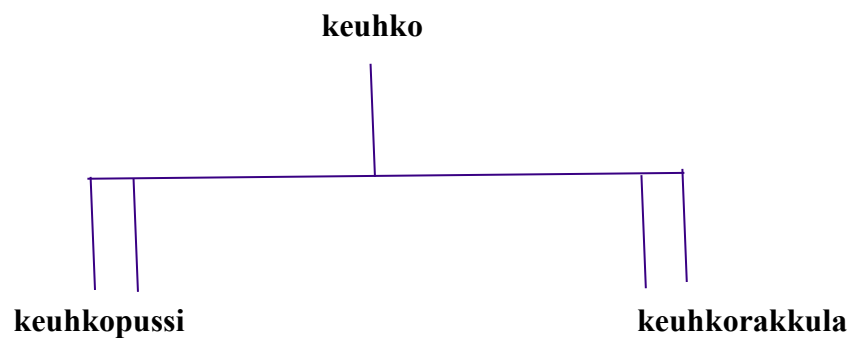
Alla on oleva kuvio (Kuvio 2) havainnollistaa käsitejärjestelmässä olevien käsitteiden suhteita. Hierarkkinen käsitesuhde esitetty alla olevassa käsitejärjestelmässä. Hierarkkissa käsitesuhteessa yläkäsite on kolmion kärjessä. Siinä on laajempi käsite esimerkiksi **hoito** ja suppeampi käsite esimerkiksi **saattohoito**. Käsitteillä on sama sisältö ja alakäsitteellä on yksi tai useampi käsitepiirre. Alakäsite ajatellaan yläkäsitteen erikoistapauksena. (STK i.a.)

Hierarkkinen suhde

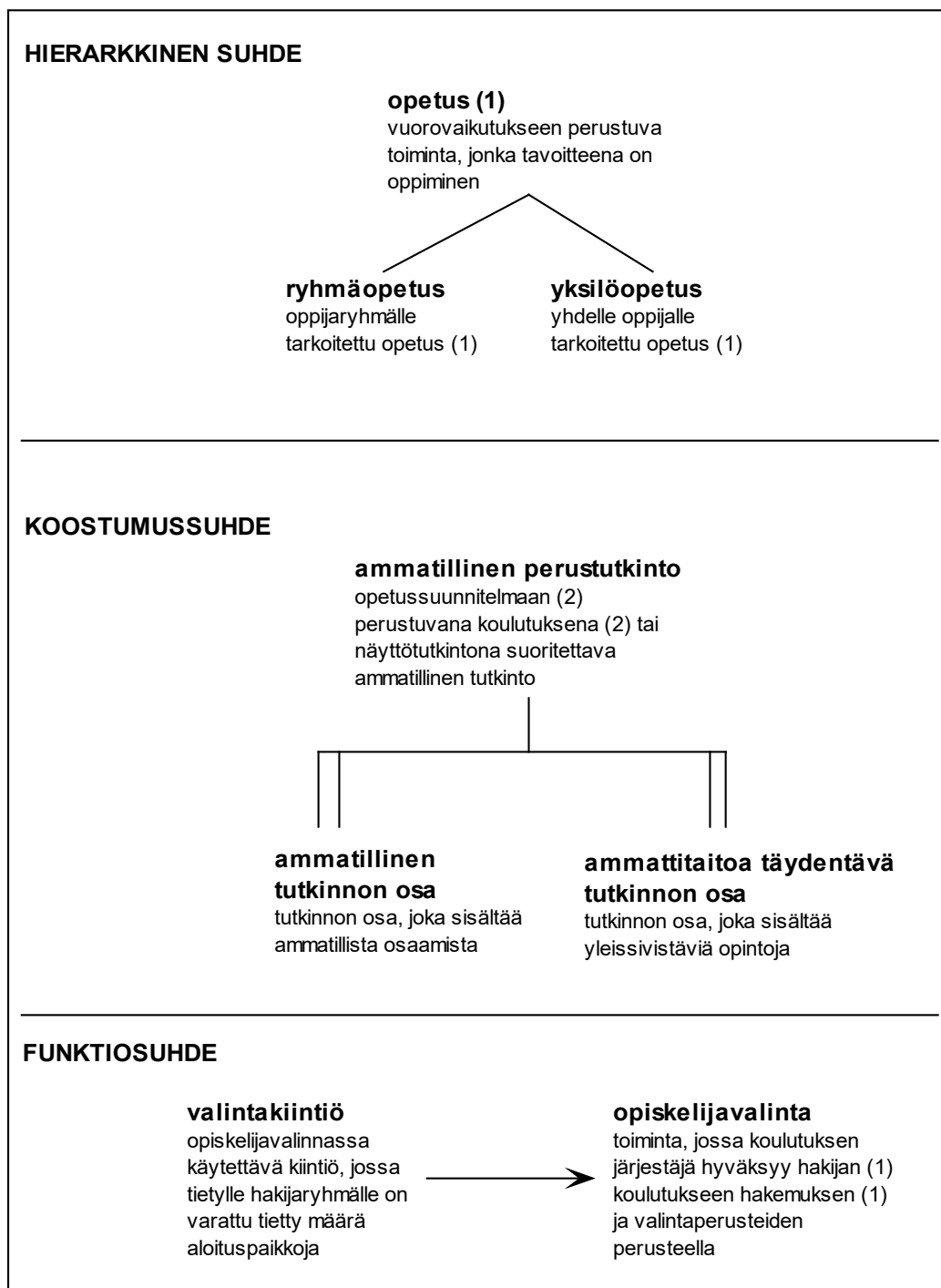

Koostumussuhteessa yläkäsitteet ovat kokonaisuuksia ja alakäsitteet ovat niiden osia. Kokonaisuudessa on yksi tai useampi kyseenalainen osa. Koostumussuhteessa käytetään vinoneliöön päättyvää viivaa. Neliö kiinnittyy yläkäsitteeseen. (STK i.a.) Esimerkki koostumussuhteesta: Yläkäsitteenä voi olla **keuhko**, joka muodostaa kokonaisuuden ja alakäsitteenä **keuhkopussi** ja **keuhkorakkula**, jotka ovat osia kokonaisuutta. **Keuhko koostuu keuhkopussista ja keuhkorakkuloista**.

Koostumussuhde:

Kuvio 2. Käsijärjestelmä (Termipankki 2018)

4.5 Määritelmä

Määritelmien luominen on Termipankin (2015) mukaan termityön työllistävän osa. Määritelmien laatu vaikuttaa terminologisen sanaston laatuun. Erikoisalojen sanastoissa

määritelmät ovat joko sisältö-määritelmiä tai joukkomääritelmiä. Sisältö-määritelmät kuvaavat käsitteen tärkeitä ja erottavat piirteet. Joukkomääritelmissä lueteloidaan kaikki käsitteen alaan liittyvät tarkoitteet tai hierarkkiset alakäsitteet. Ennen määritelmien kirjoittamista tulisi selvittää käsitteiden väliset suhteet ja lähikäsitteet, jotka kuuluvat samaan käsitejärjestelmään. Määritelmän on oltava mahdollimman lyhyt. Määritelmien laadinnassa voi tehdä virheitä, joita tyypillisiä ovat kehämääritelmät, negatiiviset määritelmät ja epätäydelliset määritelmät. Määritelmät ei saa olla liian lyhyt tai liian pitkä, sillä sen tulee olla täsmällinen. Kehämääritelmäksi kutsutaan silloin, kun käsite määritellään itsellään suoraan tai epäsuorasti. Tällaista kehämääritelmää pidetään arvottomana, sen vuoksi, että se ei anna käsitteestä tietoa. Kehämääritelmiä on kahdentyyppisiä, sisäinen kehä (määritellään oman terminsa avulla) ja ulkoinen kehä (kaksi tai useampi määritelmä viittaa toisiinsa. Hyvä määritelmässä pelkeästään kohderyhmälle tuttuja tai muualla sanastossa määriteltyjä termejä. (Suonuutin2012,19–30.)

4.6 Tarkoite

Tarkoite on olio, ominaisuus tai asiointila, johon substantiivilauseke viittaa. Tarkoitteet ovat ilmiöitä todellisuudesta. Tarkoite voi olla konkreettinen (esim. kirja tai piano), abstrakti (esim. kipu tai rakkaus) tai keskitty asia esimerkiksi sadut. Tarkoitteella on tiettyjä ominaispiirteitä kuten paino, pituus, väri, muoto, rakenne, materiaali tai käyttötarkoitus. (Termipankki 2018.)

4.7 Termi

Termipankin (2017) mukaan termi on erikoisalan kielellinen ilmaus, joka edustaa käsitettä. Sanaan termi liittyen on kaksi perinnettä. Terminologiassa sillä usein tarkoitetaan nimenoman kielellistä ilmaisua. Tieteen termipankki hyväksyy kahtiajaon, jonka mukaan sanalla termi on kaksi puolta, jotka ovat kielellinen ilmaus ja käsite. Karlsson (2004, 195) kutsuu termiä myös erikoissanaksi. Hän käyttää nimityksiä erikoissanasto ja terminologi rinnakkain. (Termipankki 2017.) Termi voi olla yksittäinen sana esimerkiksi saaste, yhdyssana kuten tietokonevirus, tai sanaliitto esimerkiksi sijainnin seuranta. Myös lyhenteet (EKG, MRI, HYKS) ovat termejä. Termit ovat useimmiten yksikkömuotoisina

substantiiveina mutta ne voi olla myös monikkomuotoina substantiiveina esimerkiksi rakennukset, verbeinä kuten esimerkiksi linkittää, adjektiiveina ympäristöä säästävä tai ad-
verbeina esimerkiksi ylävirtaan. Käsitteille valittavien termien pitäisi olla kielellisesti oikein, heijastaa käsitteiden ominaisuuksia, olla lyhyt ja sallia taivuttaminen ja johdokset. (Suonuuti 2012, 32.)

4.8 Vastine

Sanastokeskuksen (i. a.) mukaan vastine termeä vastaava termi toisessa kielessä. Esimerkiksi Siuntio > Sjundeå. Vastine pitää estiä tai muodostaa itse (Vehmas-Lehto 2010). Tätä kutsutaan terminologissa Kalliokuusen & Seppälän (1999) mukaan vastine-työksi, joka jakautuu vastineenhakuun ja vastineenmuodostukseen.

5 SANASTON LAADINNAN PROSESSI

Saattohoidon sanasto suomi–turkki on laadittu termeistä, jotka on poimittu suomalaisten asiantuntijoiden kuten HUS, Lupa- ja valvontavirasto ja muiden luotettavien tahojen kuten Syöpäjärjestön internetsivuilta sekä saattohoito-oppaista. Jotkut termit tulivat tutuksi terveysalan työkokemuksen ja omakohtaisen kokemuksen mukaan. Termit on aakkostettu suomen kielen mukaan.

Kun päätin aiheesta kirjoittamaan, tutkin aihetta käsitteleviä lähteitä ensin suomenkielillä. Tämä ratkaisu johtuu siitä, että suomi on palvelukieli, jolla kirjoitettuihin palvelujärjestelmiin tulkkaukset pohjautuvat. Tutkin paljon muitakin aineistoja, sellainen julkaisu kuin Saattohoito-opas (Hänninen 2015), *Hyvä saattohoito Suomessa* toimii tärkeänä saattohoitosanaston termien lähteenä. Saattohoito-opas on Terhokodin julkaisuja, joka tarkoitettu ensisijaisesti saattohoitopotilaille ja heidän läheisilleen.

Halusin tarkistaa, miten asiantuntijat puhuvat saattohoidosta ja mitä termiä he käyttävät missäkin asiayhteydessä, koska saattohoidon tulkkaustilanteissa puhutut asiat ja käytetyt termit perustuvat saattohoitohenkilökunnan käyttämään kieleen. Tutkin lisäksi potilaan hengellisyyteen liittyviä lähteitä, koska saattohoidossa sen merkitys korostuu. Tulkkaustilanteen analyysi on tärkeä osa tulkkausta. Analysoinnissa selvitetään tulkkauksen tarkoitus ja osapuolten roolit. Tulkkauksessa puhutaan yleensä siitä, mitä hoitohenkilökunta on tehnyt, mitä suunnitteilla. Lisäksi selvitetään potilaan kokemuksia ja toiveita sekä annetaan potilaalle ja hänen omaiselle käytännön ohjeita. Siksi nämä ylämainitut lähteet olivat hyviä lähtömateriaaleiksi.

Keräsin näistä materiaaleista termejä, jotka pidin tärkeinä, Excel-taulukkoon. Mielestäni Excel-taulukkoon kerättyjä sanastoja on yksinkertaista muokata ja järjestää uudelleen ja pidän siitä enemmän kuin esimerkiksi Word-taulukosta. Termien laskeminen on myös helppoa, sillä Excel-taulukossa rivit on numeroitu. Alussa termejä oli paljon enemmän ja suunnitelma vaiheessa ajattelin, että sanastossa olisi vain suomenkieliset termit niiden turkinkieliset vastineet. Keskustellessamme opinnäytetyöohjaajani kanssa tuli puheeksi, että sanastoon olisi hyvä ottaa määritelmätkin mukaan. Siksi termien määrä jouduttiin vähentämään. Lopullisessa sanastossa on 108 termiä. Sanastossa on sekä yleiskielen

sanoja kuten perintö tai rukous että hoitoalan sanoja kuten eutanasia tai dnr-päätös. Sanastossa on termit määritelmiensä kanssa sekä vastineet ja niiden määritelmät. Kaikkien termien ja vastineiden määritelmät eivät ole mukana, vaan erikoistermien ja niiden vastineiden määritelmät.

Tämän jälkeen lukemalla vastaavia rinnakkaistekstejä löysin suurimman osan turkinkielisistä vastineista. Niitä vastineita, joita en löytänyt suoraan rinnakkaisteksteistä, etsin erikseen tiedonhaulla, esimerkiksi yleisiä hakukoneita käyttäen. Sieltä sitten valitsin sellaisia lähteitä, jotka vaikuttivat luotettavilta esimerkiksi julkisen ja yksityisen sektorin palveluntuottajien julkaisuja. Kun löysin kaikille suomenkielisille termeille vastineet turkin kielellä, ryhdyin etsimään ensin suomenkielisten termien määritelmiä. Suomen kielisten termien määritelmät löytyivät hyvin. Tämän jälkeen hain turkinkielisten vastineiden määritelmiä.

Sekä suomen kieliset määritelmät että turkinkieliset vastineet ja määritelmät löytyivät hyvin. Ainoastaan yhdelle turkinkieliselle termille (alla taulukossa) ei löytynyt suomenkielistä määritelmää. Kun käänsin KUVIO 1:n termit turkin kielestä suomen kieleen, *algolog* sanalle ei löytynyt vastinetta. Sana tarkoittaa turkinkielisen määritelmän mukaan kipua tutkivaa lääkäriä. Tieteen termipankin (2014) mukaan algologi tarkoittaa leviää tutkivaa tieteenalaa. Holopainen (2014) on maininnut *Suusyöpäpotilaan hoitopolku – kehittämistyö Kymenlaakson alueella* nimisessä opinnäyteyönsä taulukossa sanaa *algologi* ja sanan eteen sulkuihin on kirjoitettu kivun lievitys. Ymmärsin, että kyseessä on sama termi, koska turkinkielisen määritelmänkin mukaan se tarkoittaa kivun lievitykseen erikoistunutta lääkäriä. Tein tämän termin kohdalla sellaisen ratkaisun, että käänsin turkinkielisen määritelmän suoraan, koska se ei löytynyt suomenkielisistä lähteistä. Tässä tapauksessa ei käytetty lähdeviittausta.

algologi (kivun hoito) (Holopainen 2014) (algologiaan erikoistunut lääkäri) algologia lääkinällinen kivunhoito	algolog (ağrı ile uğraşan hekim) algoloji (ağrı bilimi) (Prof. Dr. Avni B 2017)
---	---

5.1 Lähteet

Sekä suomen että turkin kielellä löytyi hyviä lähteitä. Suomenkielisten määritelmien etsimisen tärkeimpinä lähteinä olivat Terveyskirjasto, Kielitoimiston sanakirja, Tieteen termipankki. Vastaavasti turkinkielisten määritelmien etsimiseen käytettyimmät lähteet olivat Türk Dil Kurumu Sözlüğü, Dersimiz.com ja Tıp Terimleri sözlüğü. Jotkut sanaston lähteistä olen numeroinut. Joissakin sanastotyössä on käytetty tähti (*,**,***,****, ja *****) merkki numeron sijasta. Mielestäni numeroilla merkitseminen on selkeämpi, numeron 7 tunnistaminen on helpompaa kuin laskea 7 tähteä (*****). Esimerkiksi näin:

ennuste	prognoz
taudin kulusta ja potilaan paranemismahdollisuuksista tehty arvio (1)	önbili, öngörüm, kestirim anlamına gelmekle beraber tıpta sıkça kullanılan bir terim olduğu bilinmektedir (2)

Numeroidut lähteet ovat sellaisia lähteitä, jotka toistuvat sanastossa. Sanaston alla on näitä numeroita vastaavat lähteet.

5.1 Sanaston tarkistus

Sanaston tarkisti opiskelutoveri ennen opinnäytetyön käsikirjoitusvaihetta. Tarkistajan palautteen mukaan termien valinta on hyvä ja hän tulee käyttämään sitä tarvittaessa. Opinnäytetyön tarkisti ennen julkistamisseminaareja toinen opiskelutoveri, joka toimii opponentinä. Häneltä tuli muun muassa hieman lisäsehdotuksia, joista yksi oli se, että Turkin saattohoidosta olisi laajempi tieto. Tarkistajien palautteet huomioitiin opinnäytetyössä.

Tulkin ammattisäännösten mukaan tulkki kehittää ammattitaitoaan jatkuvasti. Sanastojen laatiminen on osa tulkin ammattitaidon kehittämistä. Mielestäni on tärkeää, että tulkit käyttävät yhteisiä sanastoja. Silloin tulkit, jotka tulkkavat samoilla kielipareilla, käyttäisivät samoja vastineita samoista termeistä.

6 POHDINTA

Tämän sanastyön prosessi oli hyvin hyödyllinen kokemus, jonka aikana perehdyin sanastotyön eri vaiheisiin ja sanastotyöhön liittyviin käsitteisiin. Opin lisäksi uusia käsitteitä tutkiessani aihetta. Sanastoon on koottu sekä yleis- että erikoiskielen termejä kieliparilla suomi–turkki. Sanasto kerättiin ensin Excel-taulukkoon, jotta sanamäärän laskeminen olisi vaivatonta. Sanastossa on reilu sata termiä. Sanastossa on suomenkieliset termit ja niiden turkinkieliset vastineet. Erikoistermien kohdalla on otettu myös määritelmät mukaan.

Halusin alussa kirjoittaa opinnäytetyön koulutus-, oikeus-, terveyssanastosta. Sitten minulle selvisi, että oikeussanasto on tekeillä näillä kielillä. Ajattelin, että voisin kääntää terveyspalvelujen internetsivut tai kirjoittaa niiden pohjalta esitteen turkin kielellä. Muis- taakseni kääntämiseen oli saatava sivuston ylläpitäjän lupa.

Sanastot ja sanastotyön prosessin hallitseminen ovat tärkeitä tulkille. Toivon, että tulkit voivat hyödyntää tätä sanastoa valmistuessaan käänös- ja tulkkaustoimeksiantoihin. Tulkkauspalveluja käyttävien asiakkaiden välillä voi olla suuria koulutustasoon liittyviä eroja. Osa heistä ymmärtää, kun heille tulkkaa esimerkiksi lääkärissä. Jotkut heistä tarvitsevat, että termit avataan heille. Jotkut osaavat lukea kirjoista mutta internet lähteiden lukeminen ei kuulu heidän tapoihin. Tällaisille asiakkaille voi tulostaa, vaikka sanasto- liitteen ilman muita sivua. Silloin he ymmärtävät, miten järjestelmä, jonka piiriin heidän asia kuuluu, toimi ja tulkkaus on tehokkaampaa. Tällä tavalla myös viranomaisilta kuuluu vähemmän aikaa vieraskielisten asiakkaidensa kanssa.

Vaikka saattohoitoon liittyviä tulkkaustoimeksiantoja on suhteellisen vähän, aihe on herkkää ja tärkeää. Saattohoito koskettaa suurta osaa väestöstä, jos lasketaan mukaan kaikki läheiset. Myös saattohoitoon on kiinnitetty huomiota entistä enemmän. Suomessa sekä kantaväestön että maahanmuuttajataustaisen väestön keski-ikä nousee. Syöpäsairau- det ja muut sairaudet lisääntyvät. Toisaalta hoitomenetelmät kehittyvät jatkuvasti, minkä vuoksi syövästä johtuvat kuoleman tapaukset lisääntyvät vain vähän.

Suomeen keski-ikäisenä muuttaneet turkkilaistaustaiset eivät välttämättä ole oppineet suomen kieltä, eivätkä todennäköisesti pysty oppimaan sitä riittävän hyvin

vanhuusiässäkään. Paljon nuorempinakin Suomeen muuttaneet, jotka ovat asuneet maassa reilun vuosikymmenen, saattavat käyttää tulkkia. Siksi uskon, että sanasto olisi hyödyllinen valmistautumismateriaali niin asioimistulkeille, tulkkiopiskelijoille kuin käännöstyötä tekevillekin. Sanastoa voi laajentaa kattamaan terveyshuollon muita osaluueita.

LÄHTEET

- Aamulehti (tuotanto) (2017). *Saattohoitajat kertovat: Tämä on kuolevien ihmisten pahin murhe – ” Suurin osa katuu sitä eniten”*. (video). Jakso 3. Saatavilla 23.12.2017 <https://www.aamulehti.fi/videot/saattohoitaja-kertoo-tama-on-kuolevien-ihmisten-pahin-murhe-suurin-osa-katuu-sita-eniten/23E7A66B>
- Ahmadi, B.; Ahmadi H & Eliassi, I. (2014). *Saattohoito viiden uskonnon näkökulmasta*. (opinnäytetyö, Turun ammattikorkeakoulu, hoitotyön koulutusohjelma). Saatavilla 22.11.2018 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/83421/Ahmadi_Bahar_Ahmadi_Harme_Eliassi_Iman.pdf?sequence=1
- Anttonen, M & Pylkkänen, L. (2017). *Hyvää elämää elämän loppuun asti*. Saattohoitopotilaan opas. Helsinki: Suomen Syöpäyhdistys ry. Saatavilla https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/syopa-alueelliset/sites/271/2018/02/28140134/saattohoito_potilaalle.pdf
- Käännösalan asiantuntijat KAY oy (i.a). *Asioimistulkin ammattisaännöstö*. Saatavilla http://www.kaj.fi/files/548/asioimistulkin_ammattisaannosto_2013.pdf
- Doktordan haberler.com (2016). *Prognoz*. Saatavilla 17.2.2018 <https://doktordanhaberler.com/prognoz/>
- Donamin Haber (2012). Forum. *Yarın öleceğini bilsen şimdi ne yaparsın?* Saatavilla 23.12.2017 <https://forum.donanimhaber.com/yarin-olecegini-bilsen-simdi-ne-yaparsin--56183201>
- Eksen sağlık A plus bakımı (i.a.). *Terminal dönem hasta bakımı*. Saatavilla 24.12.17 <https://eksensaglik.com/terminal-donem-hasta-bakimi/>
- Fahiima, M. (2017). *Saattohoitopotilaan yleisimmät oireet ja niiden hoito*. (Opinnäytetyö, Laurea-ammattikorkeakoulu, Hoitotyönkoulutusohjelma). Saatavilla https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/136848/Waris_Burale.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Grönlund, E & Huhtinen A. (2011) *Kuolevan hyvä hoito*. (1.p.). Helsinki:Edita Prima.
- Halopainen, P. (2014). *Suusyöpäpotilaan hoitopolku – kehittämistyö Kymenlaakson alueella* (opinnäytetyö). Saatavilla 22.10.2018 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/82470/Holopainen_Paivi.pdf?sequence=1

- Hasan, A. (2014). *Diyanet, Türkiye'de Dini Hayat'ın haritasını çıkardı*. Milliyet. Saatavilla 2.10.2018 <http://www.milliyet.com.tr/diyanet-turkiye-de-dini-hayat-in-gundem-1911935/>
- Järvenpää, A. (22.6.2014). *Maakuntien muslimit tuodaan hautaan Helsinkiin – byrokraatiasta ongelmia*. Helsingin Uutiset. Saatavilla 16.10.2018 <https://www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/224229-maakuntien-muslimit-tuodaan-hautaan-helsinkiin-byrokraatiasta-ongelmia>
- Kivimäki, T (2018). *Saattohoitokoteja on Suomessa vain muutama tiesitkö nämä 10 faktaa saattohoidosta?* Etlehti.fi. Saatavilla 19.9.2018 <https://www.etlehti.fi/artikkeli/terveys/saattohoitokoteja-suomessa-vain-muutama-tiesitko-nama-10-faktaa-saattohoidosta>
- Kunnat.net. (i.a.). *Saattohoidon järjestäminen kunnissa*. Saatavilla 30.8.2018 https://www.palliatiivisenlaaketieteenyhdistys.fi/@Bin/120779/Saattohoidon_j%C3%A4rjest%C3%A4minen_kunnissa.pdf
- Kuusela, M. (12.10.2017). *23-vuotias Jenny Timonen esitti vaikean kysymyksen äitinsä kuolinvuoteen äärellä – Hoitajan rohkea vastaus sai hänet tarttumaan vaikeaan aiheeseen*. Saatavilla 10.11.2018 <https://www.aamulehti.fi/kulttuuri/23-vuotias-jenny-timonen-esitti-vaikean-kysymyksen-aitinsa-kuolinvuoteen-aarella-hoitajan-rohkea-vastaus-sai-hanet-tarttumaan-vaikeaan-aiheeseen-200452247/>
- L 1230/2016. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161230>
- Laukkanen M. (2001). *Monikulttuurinen kuolema*. Perustietoa eri uskontokuntiin kuuluvien hoitamisesta. Suomen mieliterveysseura. SMS-julkaisut. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy.
- Lumme, M. (2015) *Tulkeista kova pula: arabian kielen tulkeilla keikkaa jopa 30 tuntia päivittäin*. Vantaan Sanomat. 16.12.2015 06.00. Saatavilla 27.9.2018 <https://www.ntv.com.tr/saglik/turkiye-yaslaniyor-palyatif-bakimin-onemi-artiyor,8RNXXKmpaB0yI9zuai8djhQ>
- MTV (2015). Lifestyle. Hyvinvointi. *Näitä asioita ihmiset katuva elämässään eniten*. Saatavilla 23.12.2017 <https://www.studio55.fi/terveys/article/naita-viitta-asiaa-ihmiset-katuvat-eniten-kuolinvuoteellaan/125716>
- Mynet. com 2015. *Algoloji (ağrı) nedir?* Saatavilla 2018 <http://www.mynet.com/ha-ber/saglik/algoloji-agri-nedir-2148445-1>

- Mäntymaa, E. (2014). *Muslimit etsivät hautausmaata jo kuudetta vuotta – tuloksetta*. Yle uutiset. Kotimaa 11.8.2014. Saatavilla 17.10.2018 <https://yle.fi/uutiset/18-34837>
- NTV (2018). *Türkiye yaşlanıyor, palyatif bakımın önemi artıyor!* Saatavilla 21.11.2018 <https://www.ntv.com.tr/saglik/turkiye-yaslaniyor-palyatif-bakimin-onemi-artiyor,8RNXXKmpaB0yI9zuai8djhQ>
- Nurmi, M. (2018). *Jo yli viidennes suomalaisista turvaa suurempaan voimaan, mutta se ei ole Jumala – "Ajatellaan, että jos ei tunnu siltä kuin opeissa määritellään, ei varmaan usko ollenkaan"*. Saatavilla 2.10.2018 <https://www.satakunnankansa.fi/kotimaa/jo-yli-viidennes-suomalaisista-turvaa-suurempaan-voimaan-mutta-se-ei-ole-jumala-ajatellaan-etta-jos-ei-tunnu-silta-kuin-opeissa-maaritellaan-ei-varmaan-usko-ollenkaan-201051113>
- ONE WAY TV (2017). Koskettavat kirjat. *Taivaan rajalla*. (video). Saatavilla 24.12.17
- Palliativinen hoito ja saattohoito. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Palliativisen Lääketieteen yhdistyksen asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2018 (viitattu 3.9.2018. Saatavilla internetissä: <http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suositukset/suositus?id=hoi50063#K1>
- Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä (i.a.). *Saattohoito*. Saatavilla 27.8.2018 <http://www.pkssk.fi/saattohoito?inheritRedirect=true>
- Rajatieto (2017). *Henkimaailma. Taivaan rajalla*. Saatavilla 24.12.17 <https://www.rajatieto.org/artikkelit/henkimaailma/taivaan-rajalla-kuvittele-taivasta/>
- Rashid, M. (2014). *“ÄLÄ TULKKAA TÄTÄ”*. Asiakkaiden ja viranomaisten mielikuva tulkkauksesta. (Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu, asioimistulkkauksen koulutusohjelma). Saatavilla https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/83305/Rashid_Munira_HELSINKI.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sanastokeskus TSK ry (i.a.) *Sanastotyö*. Saatavilla 8.10.2018 http://www.tsk.fi/tsk/fi/sanastoty%C3%B6_-_mit%C3%A4%2C_miksi_ja_kenelle%3F-8.html
- Seppälä, K. (i.a.). *Sanastotyön perusteet*. Sanastokeskus. Saatavilla 22.11.2018 <http://www.tsk.fi/tsk/fi/lukuohje-274.html>
- Seurakuntalainen (2017). Uutiset 13.2.2017. *John Burke: Eräänä päivänä menet portista sisälle taivaalliseen kaupunkiin*. Saatavilla 21.8.2018

<https://www.seurakuntalainen.fi/uutiset/john-burke-eraana-paivana-menest-portista-sisalle-taivaalliseen-kaupunkiin/>

Sosiaali- ja terveysministeriö (2010). *Hyvä saattohoito suomessa*. Asiantuntijakuulemiseen perustuvat saattohoitosuositukset. Saatavilla 20.12.2017 <https://julkari.fi/bitstream/handle/10024/111887/URN%3ANBN%3Afi-fe201504225791.pdf?sequence=1>

Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveyspalvelut. *Potilaan oikeudet*. Saatavilla 24.12.2017 <http://stm.fi/potilaan-oikeudet>

Suomen Islamilainen yhdyskunta (2016). *Hautajaisrukoukset ja pesut*. Saatavilla 17.10.2018 <http://www.rabita.fi/toiminta/hautajaisrukoukset-ja-pesut.html>

Suonuuti, H. & Suhonen, S. (2012). *Sanastotyön opas* (2. korj. p.). Helsinki: Sanastokeskus TSK.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (i.a.). Hemşirelik. *Terminal dönemi bakımı*. Saatavilla 24.12.2017. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Terminal%20Dönem%20Ve%20Bakımı.pdf

T.C. Sağlık Bakanlığı (2018). Gediz Devlet Hastanesi. Balyatif Bakım Ünitesi. Saatavilla 22.5.2018 <http://gedizdh.saglik.gov.tr/TR,34498/palyatif-bakim-unitesi.html>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (2014). Kansantaudit. Syöpä. *Syövän yleisyys*. Saatavilla 4.9.2018 <https://thl.fi/fi/web/kansantaudit/syopa/syovan-yleisyys>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (2017). Palveluihin, palveluprosesseihin ja asiakastietoihin liittyviä käsitteitä. *Sosiaalialan tiedonhallinnan sanasto*. Saatavilla 8.10.2018 https://thl.fi/documents/920442/2940835/Sosiaalialan_tiedonhallinnan_sanasto_4_0.pdf

Tieteen termipankki (2014). *algologi*. Saatavilla 19.11.2018 <http://tieteentermipankki.fi/wiki/Nimitys:algologi>

Tieteen termipankki (2018). *tarkoite*. Saatavilla 2018 <http://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:tarkoite>

Tıp Terimleri Sözlüğü (2006). Saatavilla 17.2.2018 <http://www.tipterimlerisozlugu.com/>

Ulug T. (2017). Rikosoikeuden yleissanasto. Saatavilla 26.3.2018 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017112618222>

LIITE 1. Asioimistulkin ammattisäännöstö

- 1. Tulkilla on salassapitovelvollisuus.*
- 2. Tulkki ei käytä väärin mitään tulkkauksen yhteydessä tietoonsa tullutta.*
- 3. Tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hän on esteellinen.*
- 4. Tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hänellä ei ole riittävää pätevyyttä.*
- 5. Tulkki valmistautuu tehtäväänsä huolellisesti ja ajoissa.*
- 6. Tulkki tulkaa kattavasti, ei jätä mitään pois eikä lisää mitään asiaankuulumatonta.*
- 7. Tulkki on puolueeton viestinvälittäjä eikä anna tunteidensa, asenteidensa ja mielipiteidensä vaikuttaa työhönsä.*
- 8. Tulkki ei toimi tulkattavien avustajana tai asiamiehenä eikä toimeksiantonsa aikana ole velvollinen hoitamaan muita kuin tulkaustehtäviä.*
- 9. Tulkki käyttäytyy tilanteen ja toimeksiannon vaatimalla tavalla.*
- 10. Tulkki ilmoittaa seikoista, jotka vaikeuttavat oleellisesti tulkausta tulkaustilanteessa.*
- 11. Tulkki ei toimi ammattikuntaansa haittaavalla tavalla.*
- 12. Tulkki kehittää jatkuvasti ammattitaitoaan. (SKTL 2013.)*

LIITE 2. Kuolevan oikeuksien julistus (YK 1975)

Minulla on oikeus tulla kohdelluksi elävänä ihmisenä kuolemaani asti.

Minulla on oikeus toivon ylläpitämiseen riippumatta siitä muuttuuko sen tavoite.

Minulla on oikeus saada hoitoa ja huolenpitoa toivoani ylläpitäviltä vaikka toivo muuttuisi.

Minun on oikeus ilmaista omalla tavallani tulevaa kuolemaani koskevat tunteeni.

Minulla on oikeus osallistua hoitoani koskeviin päätöksiin

Minulla on oikeus jatkuvaan hoitoon, vaikka tavoitteena ei enää ole paraneminen vaan hyvä olo.

Minulla on oikeus siihen, etten kuollessani ole yksin.

Minulla on oikeus olla kärsimättä kipua.

Minulla on oikeus saada rehelliset vastaukset kysymyksiini.

Minulla on oikeus tiedonsaantiin.

Minulla on oikeus saada apua perheeltäni ja perheelleni kuolemani hyväksymiseksi.

Minulla on oikeus rauhalliseen ja arvokkaaseen kuolemaan.

Minulla on oikeus säilyttää yksilöllisyyteni, eikä ratkaisujani saa tuomita vaikka ne olisivat vastoin muiden näkemyksiä.

Minulla on oikeus keskustella ja kertoa uskonnollisista ja/tai henkisistä elämyksistäni riippumatta siitä, mitä ne merkitsevät muille.

Minulla on oikeus ruumiini loukkaamattomuuteen kuoleman jälkeen.

Minulla on oikeus huolehtivaisten, myötätuntoisten ja osaavien ihmisten antamaan hoitoon, jotka pyrkivät parhaansa mukaan ymmärtämään tarpeeni ja jotka auttaessaan minua kohtaamaan kuolemani kokevat oman tehtävänsä

antoisaksi. (Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta 2004, 51.)

LIITE 3. Saattohoidon sanasto suomi–turkki

<p>algologi (kivun hoito) (Holopainen 2014) (algologiaan erikoistunut lääkäri)</p> <p>algologia lääkinnällinen kivunhoito</p>	<p>algolog (ağrı ile uğraşan hekim) algoloji (ağrı bilimi) (Prof. Dr. Avni B 2017)</p>
<p>ALS on selkäytimessä kulkevien liikehermojen sairaus, jossa lihaksia käskyttävät liikehermot tuhoutuvat vähitellen (1)</p>	<p>als als, açık adıyla amyotrofik lateral skleroz (als), aynı zamanda motor nöron hastalığı olarak da bilinmektedir. beyin sapı ve omurilik bölgelerinde bulunan motor sinir hücreleri adı verilen hücrelerin kaybı sonucunda gelişen bir hastalıktır (Lokman Hekim Hastaneler Grubu 2018)</p>
<p>anksiolyyttejä ovat rauhoittavia lääkkeitä (Suomalainen asiasanasto- ja ontologiapalvelu 2014)</p>	<p>anksiyolitikler (kaygi giderici) ilaçlar (Prof. Dr. Özcan U. i.a.)</p>
<p>anemia veren hemoglobiiniarvo (ks. «hemoglobiini (b-hb)»2) on normaalia alhaisempi. anemian nimitys on kansankielellä alhainen hemoglobiini tai matala hemoglobiini (1)</p>	<p>anemi kısaca, halk arasında kansızlık olarak bilinen anemi, alyuvarların sayısı olarak az olması ve alyuvarların içerisinde bulunan hemoglobinin adı verilen maddenin azınlığıdır (Radyloljinet.com i.a.)</p>
<p>anoreksia laihuushäiriö (lat. anorexia nervosa) on taustaltaan ja olemukseltaan moniulotteinen syömishäiriö (1)</p>	<p>anoreksi anorexia nervosa, özellikle genç kadınlarda görülebilen, yemek yememek, çok az uyumak, buna rağmen çok aktif olmakla bilinen bir</p>

	psikologjik bozukluktur (Radyoloji-net.com i.a.)
desinfioida puhdistaa mikrobeista. desinfioida haava, kädet (Kotimaisten kielten keskus 2018)	dezenfekte etmek bir cismin ya da maddenin patojen (hastalık yapıcı) mikroorganizmalardan arındırmak (T.C. Millî eğitim bakanlığı 2016)
diatsepaami Diapam-lääkkeen vaikuttava aine (Yliopiston verkkoapteekki i.a.)	diazepam diazem adlı ilacın etkin maddesi (İlacWeb i.a.)
dnr-päätös (lyhenne sanoista do not resuscitate = älkää elvyttäkö; elvyttämättäjäättämisspätös) tarkoittaa pidättäytymistä painelupuhalluselvytyksestä silloin, kun potilas ei enää hyödy siitä. käytössä on myös lyhenne dnar = do not attempt resuscitation = älkää yrittäkö elvytystä (1)	DNR kararı (Yrd. Doç. Dr. Murat Y. i.a) resüsite etmeyiniz (dnr: do not resuscitate) resüsitasyon girişiminde bulunmayınız (dnar: do not attempt resuscitation) (Dr Akin, Ş. i.a.)
eettinen	etik
elvytys resuskitaatio; sokkitilassa olevan tai näennäisesti kuolleen elintoimintojen palauttaminen erityisesti ylläpitämällä keinoitekoisesti verenkiertoa ja hengitystä; vrt. peruselvytys1, tehoelvytys (2)	resüsitasyon (resuscitation), solunumu veya kan dolaşımı durmuş bir kişiye dışarıdan yapılan destekleyici müdahalelerdir (Özlü 2017)
ennalehkäisy	tedbir

ennuste taudin kulusta ja potilaan paranemismahdollisuuksista tehty arvio (1)	prognos önbili, öngörüm, kestirim anlamına gelmekle beraber tıpta sıkça kullanılan bir terim olduğu bilinmektedir (2)
eutanasia kielto eutanasia on aktiivistista toisen ihmisen elämän päättämistä tämän omasta pyynnöstä (Hänninen i.a.)	ötenazi yasağı ötenazi hayvanların ve insanların zor şartlar altında yaşam savaşı vermesi durumunda iyileşemeyecekleri durumunda uygulanan bir ölüm tarzı mecburi kalınan bir yöntemdir (Devlette.com 2018)
Euroopan palliatiivisen hoidon yhdistys (EAPC)	Avrupa Palyatif Bakım Derneği (EAPC)
sivuvaiutukset	yan etkiler
harsoside	gazlı bez
hautajaiset	cenaze merasimi /töreni
hautajaisperinteet	taziye gelenekleri
hautausmaa	mezarlık
hautaustoimisto	defin hizmetleri
hengellinen	ruhsal
henkilökohtainen hygienia	kişisel hijyen (öz bakım)
hoitonevottelussa määritellään keskeiset hoitoon liittyvät asiat, esimerkiksi palliatiivisen (oireita lievittävän) hoidon keinot tai saattohoitovaiheeseen siirtyminen (3)	hasta hekim görüşmesi tedaviye başlanmadan önce hasta ile sağlık personeli arasında yapılır

hoitotahto on henkilön tahdonilmaus omasta hoidostaan, jos hän vakavan sairauden, onnettomuuden tai vanhuuden heikkouden vuoksi menettää oikeustoimikelpoisuutensa (4)	tibbi vasiyet kişinin, bilincini kaybettiği durumlarda yapılacak tıbbi müdahaleler hakkında sağlığında kendisinin karar vermesi gerektiğini içerir (Ege Geriatri Derneği 2014)
ihmisarvo näkemys, jonka mukaan ihmisellä on arvo sinänsä (5)	insan değeri insanın kendisinde değer olduğunu savunan görüş (v.k.)
ihmisarvo	insan onuru
ihonalainen kanyyli	deri altı kanülü
infuusio nesteensiirto, "tiputus"; nesteen antaminen virrata omalla painolla kanyylin tai letkun kautta elimistöön, tavallisesti suoneen (1)	infüzyon damar yoluyla verme, derialtına verme manasında kullanılmaktadır 2
inhimillinen hoito	insancıl bakım
inkontinenssi	inkontinans
invasiivinen 1. (kasvaimesta:) tunkeutuva, leviävä; 2. (tutkimus- tai hoitotoimenpiteestä:) kajoava, elimistön sisälle ulottuva	invasive 1. ilerleme gösteren, özellikle komşu dokulara doğru yayılma gösteren.
itseäärämisoikeus Nyky-Suomen sanakirjan (2002) mukaan itseääräävä henkilö määrää omasta itsestään ja hänellä on mahdollisuus vapaaseen henkiseen itseen. (Koskela ja Parkkari 2010)	hasta özerkliği hastane ve hekim seçme, sunulan tıbbi müdahaleyi kabul ya da reddetme ve aydınlatılmış onam gibi belirli kavramlara indirgenmiştir (KÖK 2010)
jäljennös	fotokopi
kakeksia	kaşeksi

tarkoittaa kuihtumista, näivettymistä, riutumista, vaikeaa aliravitsemustilaa, mm. ravinnon puutteeseen tai vaikeisiin yleissairauksiin liittyvää huonoa yleisvointia, laihtumista ja väsymystä (Aikakauskirja Duodecim 2018)	bulanti ve kusmanın iştahtı azaltamasıdır (6)
kannanotto	görüŝ
katetri	kateter
keuhkokuume (pneumonia) on keuhkokudoksen tulehdustauti (1)	pnömoni halk arasındaki bilinen tabiriyle zatürre; kısaca akciğer dokusunun iltihaplanması (Medical park 2018)
keukopussi pleura; keuhkoja ympäröivä kaksinkertainen umpinainen pussi, jonka lehtien liukkaus pitää keuhkojen liikkeiden aiheuttaman kitkan hyvin pienenä (1)	akciğer zarı (plevra), akciğer ve göğüs boşluğunu örten bir zardır (Kocakel i.a.)
kirurgi	cerrah
kokonaisvaltainen	Bütün olarak
krematorio rakennus jossa toimitetaan tuhkauksia (Kielitoimistonsanakirja 2018)	krematoryum cenazelerin yakılıp kemiklerden geriye kalan küllerin itinayla toplandığı bir tesis (haber 3 i.a.)
krooninen	kronik
kuolemansyy	ölüm nedeni
kuolinaika	ölüm zamanı
kuolinasiakirja	ölün tutanağı
kuolintodistus	ölüm belgesi
kuolio	kangren
kylvetys	banyo yapma
kärsimyksen lievittäminen	acıyı hafifletme
liman rohiseminen	balgamin ses çıkarması
lupa hautamiseen	defin ruhsatı

lähete	sevk/istek formu
lääketieteellinen peruste	tıbbi gerekçe
MS-tauti (multippeliskleroosi) on keskushermoston sairaus, joka aiheuttaa oireita eri puolille kehoa (1)	MS (Multipl Skleroz) hastalığı, kişinin bağışıklık sistemindeki bozukluk sonucu beyin ve omurilikte çok sayıda plakların oluşmasıyla ortaya çıkan bir hastalıktır (Memorial 2017)
nielemisvaikeuksia	yutma güçlüğü (disfaji)
onkologi lääk. onkologian tutkija t. onkologiaan erikoistunut lääkäri (Kielitoimiston sanakirja)	onkolog Kan ve kan yapıcı organların kanserlerinin dışında kalan tümörlerin tedavisi ile uğraşan uzman hekim (Dersimiz.com i.a.)
onkologia lääk. kasvaimien (vars. syövän) tutkimukseen ja hoitoon kohdistuva lääketieteen alue, kasvainoppi (Kielitoimiston sanakirja)	onkoloji tümör ve kanserlerle ilgilenen bilim dalına denir (Drozdogan 2017)
opioidi	opiod
opioiditoleranssi	opiod toleransı
paa-leuka harsoside	baş-çene sargı bezi
paarit/potilassänky	sedye
painellus	kalp masajı
palliativinen hoito palliativinen hoito on parantumattomasti sairaiden ja kuolevien ihmisten aktiivista, moniammatillista ja kokonaisvaltaista hoitoa silloin, kun sairaus ei ole enää parannettavissa eikä hoidon päämäärä ole elämän pidentäminen mihin hintaan hyvänsä (Suomen Palliativisen Hoidon Yhdistys ry 2018)	palyatif bakım tedavisi mümkün olmayan bir hastalıktan muzdarip olan kimselere ve ailelerine destek ve bakım veren multidisipliner bir tıp anlayışıdır (Özel Tınaztepe Bakım Merkezi 2018)

sedaatio tarkoittaa potilaan rauhoittamista tai vaivuttamista kevyeen uneen vaikean fyysisen tai psyykkisen kärsimyksen helpottamiseksi (Anttonen & Pylkkänen 2017; 13)	sedasyon hastanın sakinleştirilmesi (Tıp Terimleri Sözlüğü (2006)
parantumaton	tedavisi olmayan
PEG-letku on vatsanpeitteen läpi mahalaukkuun johtava letku ravintoliuoksen antoa varten (Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri i.a.)	PEG uygulaması ağızdan yemek alamayan hastalarda mideye endoskopi ile bir tüp takılarak oradan beslenmesi işlemidir (Prof.Dr. Tarkan Karakan i.a.)
perilliset	mirasçılar
perintö	miras
perukirja oik. vainajan jäämistöstä laadittu luettelo (kielitoimiston sanakirja)	veraset ilamı bir kimsenin ölümünden sonra mirasçılarının kim olduğunu gösteren belge (Emlak kulisi.com i.a.)
potilashuoneen verho	paravan
potilaslaki	hasta kanunu
psykososiaalinen (lääketiede) sekä psyykkisiin että sosiaaliin tekijöihin liittyvä (1)	psikososyal birbirini sürekli etkileyen psikolojik ve sosyal etkilerin bütünde (Dersimiz.com i.a.)
puoli-istuva asento	yarı oturma pozisyonu (semi-fowler)
päivystävä lääkäri	nöbetçi hekim
ravitsemushoito lääk. erikoisruokavalioon perustuva (sairaala)hoito, ravitsemusterapia (Kielitoimistonsanakirja 2018)	tıbbi beslenme tedavisi hem kişinin ilaç ve insülin kullanımı ile uyumlu hem de sevdiği ve sevmediği yiyeceklere göre planlanmış bir beslenme tedavisidir (Türkiye diyabet cemiyeti 2013)

rukous	namaz, dua
rukouskutsu lausutaan moskeijasta viisi kertaa päivässä, perinteisesti minareetista muslimien viiden pakollisen (fardh) rukouksen (salat) merkiksi (vapaa tietosanakirja 2018)	ezan
rukouspesu on pyhän Profeetan opettama tapa peseytyä ennen rukousta (rukousopas i.a.)	abdest demek belirli uzuvları organları yıkamak ve meshetmek demektir (Namaz sitesi i.a.)
ruuminavaus on hoitavan lääkärin pyynnöstä sairaalan patologin vainajalle suorittama lääketieteellisen ruumiinavaus (PKSSK i.a.)	otopsi Cesedin dıştan ve içten tetkik edilmesi (Dersimiz.com i.a.)
saattohoito tarkoittaa hoitoa ja tukea sairauden viime vaiheissa, ennen kuolemaa ja sen jälkeen (PKSSK i.a.)	yasam sonu bakım yaşam sonu bakım süreci hastanın ve ailesinin yaşamın son dönemi ve yas sürecindeki gereksinimlerinin belirlenmesi ve karşılanmasını içerir (Filiz & Dikmen i.a.)
saattohoitopotilas	muhtazar son nefesine yaklaşmış ve ölmek üzere olan kişi demektir (Dersimiz.com i.a.)
saattohoito-osasto	yasam sonu bakım ünitesi
saattohoitopäätös	yasam sonu bakım kararı
saattohoitosuositukses	yasam sonu bakım önerileri
saattohoitosuunnitelma	yaşam sonu bakımı planı
sähköinen toiminta	elektriksel işlev
sieni-infektio	mantar enfeksiyonu

skopolamiini eräs parasympaattista hermostoa rauhoittava lääkeaine (Terveys.fi i.a.)	skopolamin
sosiaalityöntekijä	sosyal hizmet uzmanı veya sosyal çalışmacı
spontaaninen	spontan
sukuselvitys väestöluettelon perusteella laadittu selvitys jkn sukulaisuussuhteista.	vukuatlı nüfus kayıt örneği sizin ve birinci dereceden yakınlarınızın temel bilgilerinin bulunduğu resmi bir belgedir
Suomen perustuslain perusoikeudet	Fin anasayanın temel hakları
sydämen vajaatoiminta	kalp yetersizliği
säädös yhteisnimitys laeille ja muille normipäätöksille (Tieteen Termipankki 2015)	mevzuat anayasa ve yasaların yetkili kıldığı otoriteler tarafından çıkarılan objektif bağlayıcı ve yürürlükte bulunan yazılı kurallar bütünüdür.
tasapanoelin	denge organı
terminaali hoitovaihe	terminal dönem yaşamsal fonksiyonların belirli bir süre içinde sonlanmasının beklendiği süreye denir (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı 2015)
terveyslaki	sağlık hizmetleri temel kanunu
testamentti	vasiyet
tromboosi	tromboz
tuhkata	ölüyü küllendirmek
vainaja	rahmetli, merhum
vainajan kuljetus	cenaze aracı
vas-mittari tarkoittaa horisontaalista (tai joskus vertikaalista) kipujanaa, johon potilas/asiakas itse merkitsee sen kohdan,	Görsel Analog Skala (Visual Analog Scale, VAS)

joka kuvaa hänen kipunsa voimakkuutta arviointihetkellä (Terveystta tieteestä 2017)	
hoitovaste (lääk.) hoidon havaittava vaikutus. Hyvä, huono hoitovaste (Kielitoimiston sanakirja 2018)	tedaviye cevap verme (ödem tedaviye cevap vermiyor)
maha	mide
voimavara jokin abstrakti asia jota voidaan käyttää hyödylliseen tarkoitukseen (sanakirja.org i.a.)	erke (felsefe) pozitif bilimlerde iş başarma gücü, bir direnmeyi yenme gücü (TDK (i.a.).
väsymysoireyhtymä	yorgunluk sendromu
yhteisymmärrys	ortak görüş

SANASTON LÄHTEET

- 1 Terveyskirjasto
- 2 Doktordanhaberler.com
- 3 Sosiaali- ja terveystieteen lupa- ja valvontavirasto
- 4 Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos
- 5 Tieteentermipankki

Aikakauskirja Duodecim (2005). *Kakeksia*. Saatavilla 13.9.2018

<https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2005/9/duo94965>

Anttonen, M & Pylkkänen, L. (2017). *HYVÄÄ ELÄMÄÄ*

Develette.com (2018). *Sağlık. Ötenazi nedir, nasıl uygulanır?* Saatavilla 31.10.2018

<http://www.devlette.com/otenazi-nedir-nasil-uygulanir/>

Dr Akin, Ş. (i.a). Başkent üniversitesi tıp fakültesi. [Slideshare.net] (1.7.2014).

Kardiyopulmoner resüsitasyonda etik. [Video]. Saatavilla 12.9.2018

Dr. Erhan Y. (2016). Doktordanhaberler.com. *Resusitasyon Nedir?* Saatavilla 24.8.2018

<https://doktordanhaberler.com/resusitasyon/>

Drozdogan (2017). *Onkoloji nedir?* Saatavilla 13.9.2018

<https://www.drozdogan.com/onkoloji-nedir/>

Ege Geriatri Derneği (2014). Duyurular. *Tıbbi Vasiyet Tartışıldı*. Saatavilla 22.8.2018

<http://www.egegeriatri.org.tr/duyurular/2422-tibbi-vasiyet-tartisildi>

Elämän loppuun asti. Saattohoitopotilaan opas. Helsinki: Suo-men Syöpäyhdistys ry.

Saatavilla [https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/syopa-](https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/syopa-alueelliset/sites/271/2018/02/28140134/saattohoito_potilaalle.pdf)

[alueelliset/sites/271/2018/02/28140134/saattohoito_potilaalle.pdf](https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/syopa-alueelliset/sites/271/2018/02/28140134/saattohoito_potilaalle.pdf)

Haber 3 (i.a). *Krematoryum nedir, cenazeler nasıl yakılır?* Saatavilla 13.9.2018

İlacWeb (i.a). *Diazem 5 mg Kapsül*. . Saatavilla 23.8.2018

<https://www.ilacweb.com/diazem-5-mg-kapsul/>

Hännin, J. (2015). *Saattohoito-opas*. Potilaan ja omaisen opas. (14. uud. p.). T. A. Saha-

lan Kirjapaino Oy. [https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/syopa-alueelli-](https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/syopa-alueelliset/sites/171/2017/02/20143850/Saatto-2015-nettiin.pdf)

[set/sites/171/2017/02/20143850/Saatto-2015-nettiin.pdf](https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/syopa-alueelliset/sites/171/2017/02/20143850/Saatto-2015-nettiin.pdf)

Kotimaisten kielten keskus 2018. Kielitoimiston sanakirja. *Desinfioida*. Saatavilla

12.9.2018 <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/>

- Lokman Hekim Hastaneler Grubu (2018). *ALS (Amyotrofik Lateral Skleroz) Hastalığı Nedir?* Saatavilla 23.8.2018 <https://lokmanhekim.com.tr/bulletin/2156-als-amyotrofik-lateral-skleroz-hastaligi-nedir>
- Medical Park (2018). *Zatürre nedir.* Saatavilla 13ç9ç2018 <https://www.medicalpark.com.tr/zature-nedir/hg-152?id=152>
- Memorial.com (2017). Sağlık rehberleri. *MS-hastalığı.* Saatavilla 15.9.2018
- Namaz sitesi (i.a.). *Abdest nedir.* Saatavilla 17.9.2018 <http://www.namazsitesi.com/abdest/abdest-nedir.html>
- Op. Dr. Kocakel, M. (i.a.). *Soru: Plevral efüzyon nedir ve nasıl belirti verir?* Saatavilla 13.9.2018 <http://www.tgcd.org.tr/index.php/3-soruda-akciger-zarlari-arasinda-su-birikmesi-plevral-efuzyon/>
- Özel Tınaztepe Bakım Merkezi (2018). *Palyatif Bakım Nedir?* Saatavilla 23.8.2018 <http://www.tinaztepebakimmerkezi.com/palyatif>
- Özlü, C. (2017). *CPR (Yaşam Desteği) Nedir? Nasıl ve Ne Zaman Uygulanır?* Saatavilla 12.9.2018 <http://sesanltd.com.tr/cpr-yasam-destegi-nedir-nasil-ve-ne-zaman-uygulanir/>
- Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä (PKSSK) (i.a.). Saatavilla 27.8.2018 <http://www.pkssk.fi/saattohoito?inheritRedirect=true>
- Prof. Dr. Babacan, A. (2018). [Doktorsitesi.com] (13.1. 2017). *Algolog nedir?* [Video]. Saatavilla <https://www.youtube.com/watch?v=v27lZFwM2fg>
- Prof. Dr. Özcan U. (i.a.). *Psikiyatri de sık kullanılan ilaçlar.* Saatavilla 23.8.2018 <http://www.gundempsiyatri.com/ilacilar.htm>
- Prof.Dr. Karakan, T. (i.a.). *PEG (Perkutan Endoskopik Gastrostomi).* Saatavilla 14.9.2018 <http://tarkankarakan.com/peg-perkutan-endoskopik-gastrostomi/>
- Radyolojinet.com (i.a.). Saatavilla 23.8.2018
- Rukousopas (i.a.) Saatavilla 17.9.2018 <http://www.salam.fi/pdf/rukousopas.pdf>
- Suomalainen asiasanasto- ja ontologiapalvelu (2014). *Anksiohyttit.* Saatavilla 23.8.2018 <http://finto.fi/mesh/fi/page/D014151>
- Suomen Palliatiivisen Hoidon Yhdistys ry (2018). *Mitä on palliatiivinen hoito?* Saatavilla 23.8.2018 https://www.sphy.fi/mita_on_palliatiivinen_hoito/
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı (2016). Sağlık hizmetleri. *Dezenfeksiyon.* Saatavilla 23.8.2018 http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/Denzenfeksiyon.pdf

- TDK (i.a.). Büyük Türkçe Sözlük. *erke*. Saatavilla 27.8.2018
- Terveys.fi. (i.a.). Lääketieteen Sanasto. *Skopolamiini*. Saatavilla 17.9.2018
<https://www.terve.fi/sanastot/skopolamiini>
- Terveyskirjasto (2016). *Anemia (alhainen hemoglobiini)*. Saatavilla 23.8.2018
- Terveyskirjasto (2018). Lääketieteellinen sanakirja. *DNR-päätös*. Saatavilla 22.8.2018
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk01180
- Terveyskirjasto (2018). Lääketieteellinen sanakirja. *Laihuushäiriö (anoreksia nervosa)*. Saatavilla 22.8.2018 http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00111
- Terveyttä tieteestä. (2017). *VAS, VRS vai NRS? – Vinkkejä kipumittarin valintaan*. Saatavilla 17.9.2018 <http://terveyttatieteesta.blogspot.com/2017/10/vasvrs-vai-nrs-vinkkeja-kipumittarin.html>
- Tieteen Termipankki. (2015). Oikeustiede. *Säädös*. Saatavilla 17.9.2018
<http://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:s%C3%A4%C3%A4d%C3%B6s>
- Tieteentermipankki 2016. saatavilla 13.9.2018 <http://www.diabecemiyeti.org/c/tibbi-beslenme> <http://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:ihmisarvo>
- Tıp terimleri sözlüğü 2006. *Sedasyon*. Saatavilla 19.11.2018
<http://www.terimleri.com/tip/K.htm>
- Türkiye diyabet cemiyeti (2013) *Tıbbi Beslenme Nedir?* Saatavilla 31.10.2018
- Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri (i.a.). Hoito-ohjeet. *PEG-letku*. Saatavilla
<https://hoito-ohjeet.fi/OhjepankkiVSSH/PEG-letku.pdf>
- Yliopiston verkkoapteekki (i.a.). Tilaa reseptilääke » psyykenlääkkeet ahdistuneisuutta lievittävät ja rauhoittavat lääkkeet. *Diapam 2 mg tabletti 1 x*. Saatavilla 23.8.2018 <https://www.yliopistonverkkoapteekki.fi/DIAPAM-2-mg-tabletti-100-fol>
- KÖK, A. (2010). *Hasta Özerkliği ve Hasta Güvenliği Kavramlarının İçini Doldurmak*. Saatavilla 23.9.2018 <https://www.medimagazin.com.tr/authors/ahmet-nezih-kok/tr-hasta-ozerkligi-ve-hasta-guvenligi-kavramlarinin-icini-doldurmak-72-62-2448.html>